

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

ศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะและปัญหาการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

THE STUDY OF MILK GOAT FARMING AND PROBLEMS IN RAISING MILK GOAT AT SAMPRAYA SUB DISTRICT, CHAAM DISTRICT, PETCHABURI PROVINCE

โดย

นางสาวกัณธิมา ชูพูล

ร.พ.

ก385ค
2545

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน... 49774

วัน, เดือน, ปี 30 ส.ค. 2547

.b.....

.i.....

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต

สาขาเทคโนโลยีการเกษตร – การผลิตสัตว์

ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ

ปีการศึกษา 2545

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

16/11/2547

บทคัดย่อปัญหาพิเศษ

ปีการศึกษา 2545

ชื่อเรื่อง ศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะและปัญหาการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา

อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

The Study of Milk Goat Farming and Problems in Raising Milk Goat

at Sampraya Sub District , Chaam District , Petchaburi Province

ชื่อ – สกุล

นางสาวกัญธิมา ชูพุด

สาขา

เทคโนโลยีการเกษตร-การผลิตสัตว์

ภาควิชา

ครุศาสตร์เกษตร

คณะ

ครุศาสตร์อุตสาหกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษา

รศ.ดร.พรรณิภา ศิวะพิรุฬห์เทพ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อต้องการทราบถึงสภาพการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี (2) เพื่อต้องการทราบปัญหาการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยผู้ทำการวิจัยได้สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนมจำนวน 30 ครอบครัว และนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยการหาค่าร้อยละ

จากการศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงแพะนมส่วนใหญ่(63.33%) จะเลี้ยงแพะเป็นอาชีพเสริมการเลี้ยงโคนม เกษตรกร 76.66% มีพื้นที่ในการเลี้ยงแพะอยู่ระหว่าง 15- 20 ไร่ มีที่ดินที่ใช้ในการเลี้ยงแพะเป็นของตนเองทั้งหมดในด้านการจัดการเลี้ยงแพะนมนั้นเกษตรกรจะเลี้ยงแพะด้วยตนเอง โดยไม่มีการจ้างคนมาช่วยเลี้ยง เกษตรกรส่วนใหญ่จะนิยมเลี้ยงแพะนมพันธุ์ ซาแนน (Saamen) ทอกเกนเบอร์ก (Toggenburgs) และแองโกลนูเบียน (Anglo-Nubian) โดยเกษตรกร 63.33% จะมีจำนวนแพะที่เลี้ยงทั้งหมดในฟาร์มอยู่ระหว่าง 150 - 200 ตัว เกษตรกร 96.66% มีจำนวนพ่อพันธุ์ที่เลี้ยงทั้งหมดในฟาร์มจำนวนระหว่าง 2 - 4 ตัว และมีแม่พันธุ์ทั้งหมดที่เลี้ยงจำนวนระหว่าง 40-50 ตัว โดยมีจำนวนแม่พันธุ์แพะที่กำลังรีดนมขาย อยู่ระหว่าง 20 - 25 ตัว ที่เหลือจะเป็นจำนวนแม่แพะที่พักการรีดนม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกษตรกรจะทำการฉีดนมแพะวัน 1 ครั้ง นำนมที่ได้เฉลี่ยต่อตัวอยู่ระหว่าง 2 - 4 ลิตร และมีวิธีการเลี้ยงแพะแบบปล่อยทุ่งสลับกับการเลี้ยงในโรงเรือน เกษตรกรจะมีวิธีการผสมพันธุ์แบบธรรมชาติ โดยปล่อยให้ผสมกันเองภายในฝูง อาหารใช้เลี้ยงแพะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ อาหารหยาบคือ ใบกระถิน และอาหารเสริมสำหรับแม่แพะรีดนมคือ อาหารชั้นสูตรโปรตีน 16% เกษตรกรทั้งหมด จะมีการป้องกันโรคให้กับแพะโดยการทำวัคซีน ได้แก่ วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย วัคซีนป้องกันโรคคอบวม และวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก ในการจัดการเลี้ยงดูแพะของเกษตรกรนั้น จะมีเกษตรกรอำเภอคอยให้การดูแลและช่วยเหลือตรวจดูฟาร์มทุกๆ เดือน

สภาพการตลาดแพะและนมแพะ พบว่า เกษตรกรทั้งหมด จะซื้อพ่อพันธุ์ในราคาตัวละ 25,000 บาท และซื้อแม่พันธุ์ในราคา 20,000 บาท มาเลี้ยงในฟาร์ม เกษตรกรสามารถหารายได้จากการเลี้ยงแพะโดยการขายนมนมแพะในรูปแบบนมนมสดและนมขวดพาสเจอร์ไรด์ ดังนี้ ราคาขายส่งนมนมสดกิโลกรัมละ 35 บาท และขายปลีกกิโลกรัมละ 40 บาท รานนมนมขวดพาสเจอร์ไรด์ขนาด 250 ซีซี ขายส่งขวดละ 13-14 บาท และขายปลีกขวดละ 15 บาท เกษตรกร 96.66% มีรายได้จากการขายนมนมแพะเฉลี่ยเดือนละ 3,000 - 5,000 บาท นอกจากนี้เกษตรกร มีรายได้เสริมจากการผลิตลูกแพะขายโดยขายลูกแพะในราคาตัวละ 2,000-3,000 บาท และมีการปลดแพะนมขายเป็นแพะเนื้อในราคา กิโลกรัมละ 70 บาทอีกด้วย

ด้านปัญหาการเลี้ยงแพะ พบว่า เกษตรกรทั้งหมด ไม่น่าจะมีปัญหาการเลี้ยงแพะเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ (73.33%) ตอบว่ามีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะในระดับมาก เกษตรกรทั้งหมดมีความพอใจต่อพันธุ์ที่เลี้ยงอยู่ ในด้านการจัดการเลี้ยงแพะนั้นเกษตรกรไม่มีปัญหาเรื่องพื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ แต่เมื่อถามถึงปัญหาอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะคือ มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากเกษตรกรเกือบทุกครัวเรือนเลี้ยงแพะด้วยใบกระถินทั้งสิ้น สำหรับหญ้าสดที่มีเกษตรกรก็จะใช้เลี้ยงโคนมมากกว่าใช้เลี้ยงแพะนม ทางด้านปัญหาเกี่ยวกับอาหารเสริมที่ใช้เลี้ยงแพะนมพบว่ามีปัญหาเนื่องจากอาหารเกิดเชื้อราทำให้เสื่อมคุณภาพ

ด้านปัญหาการตลาดแพะและนมแพะ พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีปัญหาเกี่ยวกับราคา พ่อแม่พันธุ์แพะที่มีราคาแพงมาก และยังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ มีปัญหาในการขายนมนมขวดพาสเจอร์ไรด์ เนื่องจากการตัดราคาขายจากพ่อค้ารายใหญ่ในหมู่บ้านขายส่งนมนมในราคาที่ถูกลง ทั้งนี้พบว่าเกษตรกรไม่มีปัญหาเรื่องการผลิตลูกแพะขาย และการปลดแม่แพะนมที่อายุมากขาย

กิตติกรรมประกาศ

การทำปัญหาพิเศษครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับคำแนะนำการช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ จาก รศ.ดร.พรรณิภา ศิวะพิรุฬห์เทพ ที่กรุณาให้คำปรึกษา และติดตามแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆที่เกิดขึ้น จนทำให้ปัญหาพิเศษเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงขอกราบพระขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาครุศาสตร์เกษตรทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำปรึกษาในการทำปัญหาพิเศษเสมอมา

ขอขอบคุณเกษตรกรใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำดวน จังหวัดเพชรบุรี ที่กรุณาให้ข้อมูลในการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้ และขอขอบคุณบิดา - มารดา และเพื่อนนักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร - การผลิตสัตว์ และนายพิชญ์ โลหา ที่คอยเป็นกำลังใจช่วยเหลือแนะนำการทำปัญหาพิเศษครั้งนี้

ขอมอบความดีและคุณประโยชน์จากการทำปัญหาพิเศษเล่มนี้แก่ บิดา - มารดา ซึ่งให้การสนับสนุนด้านทุนทรัพย์ และเป็นกำลังใจให้เสมอมา

กัณธิมา ชูพูล
มีนาคม 2546

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อปัญหาพิเศษ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	1
1.3 ขอบเขตของปัญหา.....	1
1.4 นิยามคำศัพท์.....	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
บทที่ 2 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความสำคัญของการเลี้ยงแพะ.....	3
2.2 สภาพการเลี้ยงแพะในประเทศไทย.....	4-12
2.3 ความสำคัญของนํ้านมแพะ.....	13-16
2.4 สภาพการตลาดแพะและนมแพะ.....	17-18
2.5 ปัญหาและการพัฒนาการเลี้ยงแพะ.....	19
2.6 แนวทางการพัฒนาการเลี้ยงแพะ.....	20
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากร.....	21
3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	21
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	
3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	21
3.3.2 วิธีการดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์.....	21
3.3.3 การทดลองใช้แบบสัมภาษณ์.....	22
3.3.4 วิธีการดำเนินการส่งแบบสัมภาษณ์.....	22
3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.....	22

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล	
4.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนม.....	23
4.2 สภาพการเลี้ยงแพะนมในตำบลสามพระยา	
อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	24-28
4.3 สภาพปัญหาการเลี้ยงแพะนมในตำบลสามพระยา	
อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	29-31
4.4 วิจารณ์ผล.....	31-34
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุป.....	35-36
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	37-38
บรรณานุกรม.....	39
ภาคผนวก.....	40-46

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ผลผลิตเฉลี่ยของแม่แพะนม 1 ปี การให้นม (365 วัน) และ เปอร์เซ็นต์ไขมันนม ในน้ำนมจำแนกตาม ชนิดพันธุ์.....	8
2. แสดงชนิดและปริมาณของกรด อะมิโนในนมแพะ เปรียบเทียบกับในนมโค นมแกะ และกระบือ.....	14
3. แสดงชนิดและปริมาณของไวตามินในนมแพะ เปรียบเทียบกับนมชนิดอื่น	15
4. คุณลักษณะและส่วนประกอบของนมแพะ เปรียบเทียบกับนมชนิดอื่น.....	16
5. แสดงคุณค่าทางโภชนาการ.....	16
4.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนม.....	23
4.2.1 สภาพการเลี้ยงแพะนมในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	24-25
4.2.2 สภาพการตลาดแพะและนมแพะในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	27
4.3.1 ปัญหาการเลี้ยงแพะนมในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	29
4.3.2 ปัญหาการตลาดแพะและนมแพะในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	30-31

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

แพะเป็นสัตว์ที่มีความสามารถที่จะปรับตัวได้ดีในสภาพแวดล้อมต่างๆ มีพฤติกรรมในการกินอาหารต่างจากสัตว์อื่นๆ โดยกินอาหารได้หลากหลายชนิดและที่น่าสนใจ คือ แพะสามารถใช้ประโยชน์จากวัสดุเศษเหลือหรืออาหารขยะที่มีคุณภาพต่ำได้ดี แพะมีการเจริญเติบโตเร็วและทนทานต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดีจึงไม่เป็นภาระเรื่องอาหารและการเลี้ยงดูมากนัก แพะจึงถูกเปรียบเทียบว่าเป็นโคของคนจน ทั้งนี้เพราะมีราคาถูกกว่าโค และมีน้ำหนักเช่นเดียวกับโค ให้ลูกดกโดยให้ลูกได้ถึง 2-ครอกต่อปี ผลตอบแทนจึงเกิดขึ้นเร็วและหมุนเวียนเร็วโดยไม่ต้องลงทุนลงแรงมากนัก และแพะสามารถเลี้ยงในภูมิอากาศของประเทศไทยได้ดี การเลี้ยงแพะในประเทศไทยเป็นการเลี้ยงเพื่อบริโภคขนานมและเนื้อแล้ว ยังมีจุดประสงค์สำหรับเป็นรายได้เสริมอีกด้วยคือเอาหนังและขนมาผลิตเป็นของใช้ต่างๆ แต่เนื่องจากการเลี้ยงแพะในประเทศไทยยังมีการเลี้ยงน้อยอยู่เมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์เลี้ยงชนิดอื่นที่ใช้งบลงทุนสูงและต้องการการดูแลเอาใจใส่มาก

ดังนั้นทางผู้ทำการวิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาสภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงแพะนมในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อที่จะทราบสภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงแพะนม

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อต้องการทราบถึงสภาพการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อต้องการทราบปัญหาการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

1.3 ขอบเขตของปัญหา

ทำการศึกษาสภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิยามศัพท์

สภาพการเลี้ยงแพะ หมายถึง ลักษณะการจัดการเลี้ยงแพะนมของเกษตรกรผู้เลี้ยงในตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 ครัวเรือน

ปัญหา หมายถึง ลักษณะที่ไม่สามารถจัดการเลี้ยงแพะนมได้ประสบความสำเร็จ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสถานการณ์การเลี้ยงแพะนมและปัญหาในการเลี้ยงของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนม ในตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและส่งเสริมการเลี้ยงแพะนมต่อไป



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง สภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงแพะในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ดังต่อไปนี้

- 2.1 ความสำคัญของการเลี้ยงแพะนม
- 2.2 สภาพการเลี้ยงแพะในประเทศไทย
- 2.3 ความสำคัญของน้ำนมแพะ
- 2.4 สภาพการตลาดแพะและนมแพะ
- 2.5 ปัญหาและการพัฒนาการเลี้ยงแพะ
- 2.6 แนวทางการพัฒนาการเลี้ยงแพะ

2.1 ความสำคัญของการเลี้ยงแพะนม

แพะเป็นสัตว์เลี้ยงเคี้ยวเอื้องที่รู้จักกันมานาน เชื่อกันว่ามนุษย์เริ่มเลี้ยงแพะราว 8,500-9,00 ปีมาแล้ว ชื่อวิทยาศาสตร์ของแพะคือ *Capra hircus* เมื่อเทียบกับโคที่เป็นสัตว์เลี้ยงเคี้ยวเอื้องเศรษฐกิจที่สำคัญของโลกขณะนี้ แล้วนับว่า แพะมีร่างกายที่เล็กกว่าโคมาก เนื่องจากลักษณะจากประโยชน์ใช้สอยของแพะของและโคเป็นทำนองเดียวกัน แต่เมื่อมองในแง่ค่าใช้จ่ายลงทุนในการเลี้ยงแพะเปรียบเทียบกับโคแล้ว อาจกล่าวได้ว่าค่าใช้จ่ายต่างๆ สำหรับแพะถูกกว่าของโคมาก จึงกล่าวกันว่า “แพะคือโคของนักเลี้ยงสัตว์ผู้ที่ยีน้อยหย่อยน้อย” นั่นเอง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าผู้ที่มีเขี้ยวมากหอยมากจะเลี้ยงแพะไม่ได้ แท้ที่จริงแล้วการเลี้ยงแพะเป็นสัตว์ที่น่าสนใจ

กลุ่มเกษตรสัญจร (2531:62) ได้กล่าวว่า เมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์เลี้ยงชนิดอื่น แพะจะมีข้อดีที่ที่น่าสนใจหลายประการเช่น

1. แพะเป็นสัตว์เลี้ยงเคี้ยวเอื้องที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี ทนทานกับสภาพแวดล้อมที่ไม่ค่อยเหมาะสมต่อการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นได้ นอกจากนี้ยังสามารถเลี้ยงร่วมกับสัตว์เลี้ยงเคี้ยวเอื้องชนิดอื่นๆได้ เนื่องจากมีลักษณะนิสัยการกินอาหารในระดับที่สูงกว่าพื้น จึงไม่เป็นที่ปัญหาเมื่อกินที่เดียวกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. แพะกินอาหารเก่ง กิน ได้หลายประเภท รวมทั้งใบไม้และไม้พุ่ม ในพื้นที่ที่มีวัชพืช จึงใช้แพะกำจัดวัชพืชภายในตัว

3. แพะสามารถมีชีวิตรอดตายสูงเมื่อเทียบกับชนิดอื่น โดยเฉพาะในสภาพที่มีพื้นที่แห้งแล้ง ซึ่งน่าจะนำเอาข้อนี้มาพิจารณาในการผลิตและเพื่อส่งตลาดต่างประเทศได้ โดยเฉพาะบางพื้นที่ของประเทศไทย เช่น ภาคอีสาน

4. ระยะเวลาการอู่มท้องสั้น คือประมาณ 150 วัน ดังนั้นจึงเพิ่มจำนวนได้เร็วกว่าโคและกระบือ คืออย่างน้อยปีละ 2 ตัวต่อแม่พันธุ์ 1 ตัว

5. แพะมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารให้เป็นผลผลิตคือเนื้อได้ดีกว่าโคและกระบือ

6. แพะเป็นสัตว์ขนาดเล็ก การลงทุนจึงน้อยกว่าสัตว์ใหญ่ มีการกินทุนได้รวดเร็ว อัตราเลี้ยงในการเลี้ยงต่ำ จึงเหมาะกับเกษตรกรที่มีรายได้น้อย

7. แพะเป็นสัตว์ที่ต้องการความดูแลเอาใจใส่น้อย เลี้ยงดูได้ง่าย จึงเป็นการประหยัดแรงงานเด็ก ผู้หญิง คนแก่ก็สามารถเลี้ยงดูรับผิดชอบได้

8. ถ้าเลี้ยงเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน ผลผลิตก็ไม่มากจนเกินไป จนเกินความสามารถที่จะเก็บรักษา

9. มีความเหมาะสมกับเศรษฐกิจของประชาชนที่มีรายได้น้อยในชนบทถ้าหากเปลี่ยนทัศนคติให้นิยมการบริโภคมากยิ่งขึ้น แพะก็จะป็นสัตว์ที่เป็นทางเลือกที่ดี กระทั่งเกษตรกรในบางประเทศถึงกับเรียกแพะว่า “ธนาคารที่มีชีวิต” (Living Bank) เนื่องจากเป็นแหล่งสะสมทรัพย์ในรูปของอาหาร และสามารถขายเพื่อนำเงินสดมาใช้ในกิจกรรมของครอบครัวได้

2.2 สภาพการเลี้ยงแพะในประเทศไทย

ถวัลย์ วรรณกุล (2542:160) ได้กล่าวว่า แพะเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Mammalia) มีขนปกคลุมร่างกาย กีบคู่ สัตว์เคี้ยวเอื้อง (Ruminantia) เขากวาง (Bovidae) จัดอยู่ในตระกูลคาปรา (Genus Capra) สามารถแบ่งแพะออกได้ 3 ประเภทคือ

1. แพะเนื้อ (Milk Goat) ส่วนใหญ่เลี้ยงเพื่อผลิตขนและเนื้อสำหรับบริโภค เช่น แพะพันธุ์แองโกรา และแกมปีงักทัง เป็นต้น

2. แพะทดลองหรือแพะแคระ (Pygmy Goat) เป็นแพะขนาดเล็กส่วนใหญ่จะเลี้ยงไว้สำหรับเป็นสัตว์เลี้ยงในหิ้งปฏิบัติการ และบางคนอาจเลี้ยงไว้ดูเล่นเป็นเพื่อนภายในบ้าน นอกจากนี้ อาจผลิตเป็นลูกผสมเพื่อขุนเป็นแพะเนื้อ

3. แพะนม (Milk Goat) เป็นพวกที่ให้นมมาก จึงเลี้ยงไว้เพื่อผลิตนมสำหรับบริโภคนมแพะ มีคุณสมบัติดีกว่านมโคอยู่หลายประการ กล่าวคือ นมแพะย่อยง่ายและดูดซึมได้ดีกว่านมโคสาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เคโรทีน(Cartine)ในนมแพะสามารถเปลี่ยนเป็นวิตามินเอได้ทั้งหมด ดังนั้น การดื่มนมแพะจะช่วยต้านทานโรกระบบทางเดินอาหารมากกว่าการดื่มนมโค ซึ่งอาจมีมูลเหตุให้คนเอเชียนิยมเลี้ยงแพะไว้เพื่อรีดนมดื่มภายในครอบครัว โดยเฉพาะชาวอินเดีย นอกจากนี้การดื่มนมแพะยังปลอดภัยจากการเป็นวัณโรคมากกว่านมโคอีกด้วยเนื่องจากแพะเป็นสัตว์ที่มีความต้านทานเชื้อวัณโรค (*Mycobacterium tuberculosis*) แพะจึงเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมให้เกษตรกรในชนบทเลี้ยงไว้เพื่อปัญหาการขาดแคลนโภชนาการ

ศิริชัย ศรีพงษ์พันธุ์ (2535: 136) ได้กล่าวว่า พันธุ์แพะ (Breeds of Goats)แพะในโลกมีทั้งหมดประมาณ 74 พันธุ์ เป็นพันธุ์แพะเนื้อ จำนวน 19 พันธุ์ แพะนม 44 พันธุ์ และเลี้ยงเพื่อผลิตขนอีก 11 พันธุ์แต่อย่างไรก็ตามแพะส่วนใหญ่จะเลี้ยงเพื่อวัตถุประสงค์มากกว่า 2 อย่าง ดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งจะขอกล่าวเฉพาะพันธุ์แพะนมเท่านั้น ที่นิยมเลี้ยงกันแพร่หลาย ในปัจจุบันมีอยู่ 6 พันธุ์ คือ

1. พันธุ์ซาเนน(Saanen) แพะพันธุ์ซาเนนให้น้ำนมปริมาณสูงมาก จนกระทั่งได้รับฉายาเป็น “ราชินีแห่งนมแพะ” มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ มีสีขาว ตาบางตัวอาจมีสีครีมหรือเทา อาจจะมีดั่ง (Wattle) ที่ได้คอหรืออาจไม่มีก็ได้ ใบหูสั้นตั้งตรง ชี้นิ้วชี้ไปข้างหน้า ใบหน้ามีลักษณะแบน มักพบเป็นกะเทยในแพะพันธุ์ที่ค่อนข้างสูงมากซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นในแพะซาเนนที่ไม่มีเขา(Polled Saanen) แพะซาเนนมีอัตราการคลอดลูกแฝดจำนวนค่อนข้างมาก และมีจำนวนลูกต่อครอก 1.9 ตัว เมื่อโตเต็มที่แพะซาเนนตัวผู้มีน้ำหนักประมาณ 70 กิโลกรัม ตัวเมียหนักประมาณ 60 กิโลกรัม ความสูงที่หัวไหล่ประมาณ 75 - 90 เซนติเมตร เต้านมใหญ่ หัวนมมีรูปร่างเรียวยาว ซึ่งตรงตามลักษณะแพะนมที่ดี โดยทั่วไป แพะพันธุ์ซาเนนจะให้น้ำนมเฉลี่ยวันละ 3 กิโลกรัม ระยะเวลาให้นม 250 วัน ผลผลิตนมรวม 827 กิโลกรัม ที่ประเทศออสเตรเลียเคยมีรายงานการให้น้ำนมของแพะพันธุ์ซาเนนไว้ ซึ่งปรากฏว่าสามารถให้น้ำนมได้นานถึง 305 วัน ผลผลิตนมรวม 3,085 กิโลกรัม เเปอร์เซ็นต์ไขมัน 3.3 ถึงแม้แพะพันธุ์ซาเนนจะให้น้ำนมสูง และสามารถเลี้ยงในประเทศเขตร้อนชื้นและเขตอบอุ่นได้แต่มันก็มีจุดอ่อนตรงที่มีทนต่อความร้อนจากแสงอาทิตย์ ดังนั้น การเลี้ยงแพะพันธุ์ซาเนนในประเทศเขตร้อน ต้องเลี้ยงขังคอกในเวลากลางวันที่แสงแดดกำลังร้อนจ้าหรือควรจะเลี้ยงปล่อยแปลงในตอนเช้าและตอนเย็นเท่านั้น มันจึงจะให้ผลผลิตนมได้ดีตามความสามารถของมัน

2. พันธุ์แอลไพน์(Alpin) แพะพันธุ์แอลไพน์ มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่เทือกเขาแอลป์ ในประเทศสวิสเซอร์แลนด์และออสเตรียเลี้ยงกันแพร่หลายมากที่สุดในทวีปยุโรป เมื่อเทียบกับพันธุ์แพะอื่นๆ แต่ละประเทศได้ทำการผสมปรับปรุงพันธุ์ เพื่อพัฒนาพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของภูมิภาคนั้นๆ จนกระทั่งได้แพะพันธุ์แอลไพน์ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของตนเอง เช่น

สายเลือดให้สูงขึ้น ซึ่งปรากฏว่าแพะแม่พันธุ์ลูกผสมที่ได้ ให้ลูกมีอัตราการตายต่ำกว่าแพะพันธุ์พื้นเมือง ทั้งนี้คงเนื่องจากแพะพันธุ์ผสมเองโคลนุเบียนให้นมเลี้ยงลูกมากกว่า และนอกจากเลี้ยงลูกรอดตายมาแล้วมันยังผสมติดอัตราสูงกว่าแพะพื้นเมืองอีกด้วย ปัจจุบันนี้แพะพันธุ์นี้กำลังเป็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะความต้องการตลาดมีมาก แพะพันธุ์เองโคลนุเบียน มีหลายสี ตั้งแต่สีดำ น้ำตาล เทา แม้กระทั่งสีขาว แพะพันธุ์นี้มีสีอะไรก็ได้ไม่ถือว่าผิดปกติขณะแนวพันธุ์ ลักษณะทั่วไปเป็นแพะขนาดใหญ่ ลำตัวยาวและกว้างเมื่อโตเต็มวัย เพศผู้ น้ำหนักประมาณ 70 กิโลกรัม เพศเมียหนักประมาณ 60 กิโลกรัม ความสูงหัวไหล่ 75 - 100 เซนติเมตร ใบหูใหญ่ยาวและปรก (Drooping ears) สันจมูกโค้งงุ้มคล้ายจมูกชาวโรมัน (Roman nose or Convex chanfrin) ขนสั้นละเอียดเป็นมัน จึงสามารถทนทานอากาศร้อนได้ดี ปกติไม่มีเขา แต่บางรายอาจมีเขาเล็ก สันแอนแนบติดกับหลังหัว ช่วงขายาวซึ่งจะเป็นลักษณะที่จะช่วยให้ทำการรีดนมง่าย เพราะเต้านมอยู่สูงจากพื้นดินมาก แพะพันธุ์เองโคลนุเบียน แม้จะเป็นพันธุ์ที่ให้นมจำนวนน้อยกว่าแพะพันธุ์อื่นๆที่กล่าวมาแล้วแต่น้ำนมมีเปอร์เซ็นต์ไขมัน 5 จึงมีผู้เปรียบแพะเองโคลนุเบียนว่าเหมือนกับโคพันธุ์เจอร์ซี่ (Jerseycow) ให้นมเฉลี่ยวันละ 1 กิโลกรัม ระยะเวลาให้นม 300 วัน จะผลิตน้ำนมได้รวมประมาณ 300 กิโลกรัม เท่านั้น น้ำหนักแรกเกิดประมาณ 3.3 กิโลกรัม คลอดลูกแฝดอัตราสูงในอินเดียแพะเองโคลนุเบียน จะคลอดลูกเฉลี่ยครอกละ 1.62 ตัว ส่วนในอียิปต์ครอกละ 1.91 ตัว

5. พันธุ์จามปาปารี (Jamnapari) ในประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ เรียกแพะพันธุ์นี้ว่า เอตาวา (Etawah) มีแหล่งกำเนิดอยู่ในประเทศอินเดีย เป็นแพะที่ให้ทั้งนมและเนื้อ โดยทั่วไปมีรูปร่างขนาดใหญ่มาก เมื่อโตเต็มวัยเพศผู้ น้ำหนักประมาณ 80 กิโลกรัม ตัวเมียหนัก 50 กิโลกรัม ความสูงที่หัวไหล่ เพศผู้ 91 - 123 เซนติเมตร เพศเมีย 76 - 107 เซนติเมตร มีเขาสั้นทั้งตัวผู้และตัวเมีย ลักษณะเขานเป็นเกลียวคล้ายกันหอยเช่นเดียวกับลักษณะเขาของแพะกลุ่มเบโซร์ฮูปรกยาว ประมาณ 30 เซนติเมตร หน้าโค้งงุ้ม จมูกงุ้มเหมือนแพะประเภทนุเบียนทั่วไป มีหลายสีทั้งสีขาว น้ำตาลหรือน้ำตาลอ่อนแพะจามปาปารีให้นมเฉลี่ยวันละ 1 กิโลกรัม ปริมาณน้ำนมเฉลี่ย 196 - 272 กิโลกรัม ในระยะเวลาให้นม 210 - 283 วัน เคยมีรายงานว่าแพะพันธุ์นี้ ให้ผลผลิตนมสูงสุดถึงวันละ 4.85 กิโลกรัม และ 5.44 กิโลกรัม ในระยะเวลาให้นม 250 วัน น้ำหนักแรกเกิดของลูก 3.5 - 4 กิโลกรัม

6. พันธุ์อเมริกันลามานชา (American Lamancha) อเมริกันลามานชา มีลักษณะแปลกแตกต่างจากพันธุ์อื่นๆ ตรงที่บางตัวไม่มีใบหู หรือมีเขาสั้นมาก ซึ่งลักษณะใบหูสั้นนี้เป็นกรรมพันธุ์ เกิดจากการข่มไม่สมบูรณ์ (Incomplete Dominance) แพะตัวใดที่เป็นเฮตเตอโรไซกัส (Heterozygous) จะมีใบหูสั้น ส่วนตัวใดที่เป็นโฮโมไซกัส (Homozygous) จะไม่มีใบหูโผล่ออกมาเลย สีของตัวอาจจะเขียวหรือหลายสี ให้น้ำนมประมาณ 1,500 กิโลกรัม ต่อระยะเวลาให้นม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 ผลผลิตเฉลี่ยของแม่แพะนม 1 ปี การให้นม (365วัน) และเปอร์เซ็นต์ไขมันนมในน้ำนม
จำแนกตาม ชนิดพันธุ์

พันธุ์	ผลิตน้ำนมได้ (ปอนด์)	ไขมัน (%)	ไขมันที่ได้ (ปอนด์)
ซาเนน	1,585	3.5	55
ทอกเคนเบอร์ก	1,702	3.6	61
แอลไพน์	1,315	3.5	46
แองโกลนูเบียน	1,086	5.1	55
ลาแมนชา	1,459	4.9	63

หมายเหตุ 1ปอนด์ = 0.45 กิโลกรัม (1 กิโลกรัม = 2.2 ปอนด์) ค่าเฉลี่ยนี้ได้จากฝูงแพะนม
ที่เลี้ยงเพื่อผลิตน้ำนมเป็นการค้า
ที่มา: ศิริชัย ศรีพงษ์พันธุ์ (2535:136)

บุญเสริม ชีวะอิสระกุล และคณะ (2533:2) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการเลี้ยงแพะในประเทศไทย
เริ่มต้นครั้งแรกโดยท่าน ศาสตราจารย์หลวงสุวรรณ วาจกสถิจ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ ได้สั่งแพะนมพันธุ์ซาเนน (Saanen) เข้ามาเลี้ยงที่เกษตรกลางบางเขน เมื่อหลายสิบปี
มาแล้วซึ่งดำเนินการพรอ้มๆ กับการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม วัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยได้ดื่มนมที่
มีคุณค่าทางอาหารสูงเพราะน้ำนมแพะมีคุณค่าทางอาหารสูงเท่ากับน้ำนมโค แต่ดีกว่าน้ำนมโคที่มี
ปริมาณไขมันมาก และขนาดเม็ดไขมันเล็กกว่าจึงย่อยได้ง่าย นอกจากนี้ น้ำนมแพะยังปลอดเชื้อวัณ
โรค ซึ่งตากน้ำนมโคและกระบือ เพราะแพะเป็นสัตว์ที่มีความต้านทานต่อเชื้อวัณโรคสูง แต่อย่างไร
การส่งเสริมการเลี้ยงแพะในหมู่เกษตรกรไทยก็มีอุปสรรคไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากคน
ไทยไม่นิยมดื่มน้ำนมแพะ เพราะมีทัศนคติในทางลบว่า นมแพะกลิ่นเหม็นสาบ

วินัย ประลมภ์กาญจน์ (2542:5) ได้กล่าวว่า สภาพการเลี้ยงแพะนม ในประเทศไทยมีมา
นานหลายทศวรรษแล้ว โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมนิยมเลี้ยงกันมาก เพื่อการรีดนมสำหรับบริโภค
และใช้ประกอบพิธีทางศาสนา ถึงแม้จะได้เริ่มเลี้ยงแพะกันมานานแล้วก็ตาม ส่วนใหญ่จะเลี้ยงใน
ในรูปเสริมอาชีพหลักหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การเลี้ยงแพะของบ้านเราไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร
เมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์ชนิดอื่น ในประเทศไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกับเกษตรกรที่เลี้ยงแพะใน
ประเทศที่กำลังพัฒนาอื่นๆ ซึ่งวิธีการเลี้ยงในชนบทของไทยแบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ

2.1.1 การเลี้ยงแบบปล่อย เป็นการปล่อยแพะออกหากินเอง เจ้าของอาจดูแลบ้างบางครั้ง
การปล่อยอาจปล่อยเป็นฝูงรวมกัน ตกเย็นเจ้าของก็จะด้อนแพะตัวเองกลับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 การเลี้ยงแบบผูกถ้ำ โดยการใช้เชือกผูกถ้ำที่คอ ต้องมีการใช้แรงงานมากขึ้นแต่มีความปลอดภัยจากการเกิดอุบัติเหตุ หรือแพะไปทำความเสียหายแก่พืชผักได้

2.1.3 การเลี้ยงแบบขังคอก โดยการขังแพะไว้ในคอกแล้วหาอาหารและน้ำมาให้แพะกิน ซึ่งต้องลงทุนมาก ใช้แรงงานมาก

สภาพการเลี้ยงโดยเกษตรกรในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีการเลี้ยงในภาคใต้ เลี้ยงแบบไม่มีการปรับปรุงพันธุ์ ไม่มีความเข้าใจในหลักการเลี้ยงดู การสุขาภิบาล และการรักษาโรค จะเห็นได้ว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแนะนำเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการต่างๆ ในการเลี้ยงแพะ

ถวัลย์ วรรณกุล (2542:71) ได้กล่าวว่า การจัดการผสมพันธุ์และหลักการคัดเลือกแพะพันธุ์ เป็นการปรับปรุงคุณสมบัติและลักษณะอันพึงประสงค์ การเพิ่มประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ดังนั้นเพื่อให้การจัดการผสมพันธุ์แพะได้อย่างถูกต้อง และได้ผลผลิตสูง จึงควรรู้เรื่องต่างๆ ที่มีบทบาทต่อการสืบพันธุ์ของแพะดังต่อไปนี้

1. อายุการเป็นหนุ่มสาว แพะจะเริ่มเป็นหนุ่มสาวเมื่ออายุ 3-4 เดือน แต่ยังไม่พร้อมที่จะผสมพันธุ์ เนื่องจากร่างกายยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ ถ้าหากให้ผสมพันธุ์ตั้งแต่อายุยังน้อยโดยเฉพาะแพะตัวเมียนั้นจะแคระแกรน สำหรับแพะสาวนั้นจะเริ่มผสมพันธุ์เมื่ออายุ 8 - 10 เดือน ส่วนพ่อพันธุ์หนุ่ม 10 เดือนขึ้นไป จึงจำเป็นต้องแยกตัวผู้และตัวเมียช่วงอายุ 3-4 เดือน ออกจากฝูง

2. การเป็นสัด ตามปกติแม่แพะมีระยะการเป็นสัด 32-40 ชั่วโมง ไข่จะตกหลังจากเริ่มแสดงอาการเป็นสัด 30-36 ชั่วโมงดังนั้นจังหวะที่เหมาะสมสำหรับผสมพันธุ์จริงๆ จึงสั้นประมาณ 2-3 ชั่วโมงในระยะทางการเป็นสัด

3. การตั้งท้อง แพะตั้งท้องนานประมาณ 147-155 วัน แพะแม่พันธุ์เมื่อตั้งท้องแล้วจะไม่เป็นสัดและไม่ยอมให้ตัวผู้ขึ้นทับจะเจ็บสงบ และน้ำนมลด 2-3 อาทิตย์ รูปร่างเปลี่ยนไปจนมองได้ชัด หลังการคลอดลูก 1-2 เดือนจะแสดงอาการเป็นสัดอีกครั้งพร้อมที่จะผสมพันธุ์ ดังนั้นถ้าหากจัดการเลี้ยงดูแม่แพะให้ดีมีสุขภาพแข็งแรงก็สามารถให้ลูกปีละ 2 ครั้ง

ธีรพงศ์ ธีรภัทรสกุล (2536:48) ได้กล่าวว่าการเลี้ยงดูแม่แพะนม เมื่อผสมติดแล้วน้ำนมจะลดลงเรื่อยๆ ถ้าเป็นแพะรีดนมควรหยุดรีดนมหลังผสมติดประมาณ 3 เดือน หรือก่อนกำหนดคลอดในระยะ 60 วันสุดท้ายของการตั้งท้องลูกในท้องจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จึงมีความต้องการอาหารเพิ่มมากขึ้น เต้านมเตรียมพร้อมให้คินสภาพปกติเพื่อจะผลิตน้ำนมเลี้ยงลูกคลอดลูก การที่แม่แพะจะให้ลูกที่ตัวขึ้นอยู่กับการจัดการโดยเฉพาะการเร่งอาหาร แร่ธาตุ และวิตามิน แม่แพะกินอาหารขึ้นเสริมวันละ 0.5 กก. ทำให้แม่แพะสมบูรณ์แข็งแรงให้นมมาก และที่สำคัญจะเป็นสัดหลังคลอดเร็ว ผสมติดง่ายและให้ลูกแฝดมากขึ้น นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของพ่อพันธุ์ ขนาดและอายุของแม่พันธุ์ รวมทั้งลักษณะทางพันธุกรรมอีกด้วย

วินัย ประถมภ์กาญจน์ (2538:188) ได้กล่าวไว้ว่า การเลี้ยงดูและการให้อาหารแม่แพะขณะตั้งท้อง จะต้องระมัดระวังอย่าให้มีแพะอ้วนจนมีไขมันสะสมหน้าท้องมากเกินไป ถ้าหากแม่แพะท้องใกล้คลอดอ้วนมากพื้นที่ช่องท้องจะลดลงเพราะกลุ่มไขมันและมดลูกที่ขยายใหญ่ กระเพาะขยายตัวรับอาหารได้น้อยลงทำให้แม่แพะกินอาหารได้น้อยลง ร่างกายได้รับอาหารได้น้อยลงจึงดึงเอาไขมันที่สะสมไว้ที่หน้าท้องมาชดเชยจนทำให้แม่แพะแสดงอาการป่วยเป็นโรคคีโตซีส ดังนั้นจึงต้องเอาใจใส่แม่แพะใกล้คลอดและหลังคลอดโดยปฏิบัติดังนี้

1. หยุดรีดนม หรืออายนมก่อนคลอด 50 วัน เพื่อป้องกันโรคเต้านมอักเสบ
2. เลี้ยงดูแม่แพะใกล้คลอดให้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ไม่อ้วนเกินไป
3. เลี้ยงดูแม่แพะใกล้คลอดให้ระบบทางเดินอาหาร โดยเฉพาะกระเพาะอยู่ในสภาพปกติ กินอาหารเพียงพอต่อความต้องการ
4. ช่วยเหลือดูแลแม่แพะขณะคลอดอย่าให้ได้รับบาดเจ็บ ที่ต่อระบบสืบพันธุ์และเต้านม
5. ป้องกันไม่ให้แม่แพะป่วยเป็นโรค คีโตซีส และใช้นมก่อนคลอดและหลังคลอด โดยการให้อาหารอย่างถูกต้อง

6. ป้องกันไม่ให้ต่อระบบสืบพันธุ์แม่แพะเป็นโรคติดเชื้อเช่น โรคมดลูกอักเสบ ฯลฯ

ธีรพงศ์ ธีรภัทรสกุล (2536:104) ได้กล่าวว่า การจัดการอาหารแพะรีดนม แพะที่กำลังรีดนมต้องการอาหารมากเพื่อสร้างน้ำนมจึงต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ น้ำควรเปลี่ยนให้สะอาดอยู่เสมอ กล้วยให้ขาด และให้อาหารหยาบที่มีคุณภาพดีเช่นหญ้าสด ใบกระถินใบไม่จำพวกใบแค ผักและถั่วมันเทศ พืชผักที่มีในท้องถิ่น ส่วนอาหารข้นควรให้อาหารพวกกากเต้าหู้สด ข้าวเปลือก ข้าวโพด รำ ฯลฯ อาหารข้นสำหรับแพะรีดนมควรมีโปรตีน 17-18 เปอร์เซ็นต์ โดยจัดให้แม่แพะกินวันละ 3-3.2 เปอร์เซ็นต์ ของน้ำหนักตัว หรือประมาณตัวละ 500-600 กรัม/วัน ซึ่งเดิมปกติให้อาหารข้นประมาณ 0.3-0.5 กก. /ปริมาณน้ำนมที่ได้ 1 กก. อย่างไรก็ตามหากแพะกินไม่หมดควรลดปริมาณอาหารข้นลง อาจวางให้แพะกินหรือวางให้กินขณะรีดนมได้ ถ้าแม่แพะเบื่ออาหารควรใช้บรเฟ็ด ขมื่น ใบโหระพา และเกลือผสมกันทำให้แพะกิน หลังจากรีดนมเสร็จในตอนดึกควรปล่อยให้แม่แพะออกหากินในรางเพื่อให้ออกกำลังกาย หรือถ้าเห็นแม่แพะกินอาหารไม่เสร็จก็ควรตัดแต่งกีบด้วย ปกติควรตัดละ 1 ครั้ง

ลิขิต เอียดแก้ว (2532:44) ได้กล่าวว่า เมื่อมีแพะสำหรับรีดนมหลายตัว ควรคัดตัวที่ให้นมไม่ดีหรือคัดแพะที่แก่ๆ ออกไป แม่แพะท้องแรกยังให้นมน้อย พอถึงท้องที่สอง สาม จะให้นมมากขึ้นและแม่แพะที่ตั้งท้องได้ 3-4 เดือน จะให้นมลดลงอย่างรวดเร็ว แพะนมพันธุ์ดีควรให้นมมากกว่า 8 เดือนในรอบปี

บุญเสริม ชีวะอิสระกุล และคณะ (2535:104) ได้กล่าวว่า การรีดนมแพะ นมแพะมี 2 เต้า ซึ่งต่างกับสัตว์สี่เท้าอื่นๆ พันธุ์แพะนมทั่วไปมีลักษณะรูปทรงของเต้านมสวยและใหญ่ หัวนมใหญ่พอประมาณ และสามารถใช้มือรีดได้ เช่นเดียวกับโค โดยปกติจะรีดนมแพะวันละ 2 ครั้ง เข้าเย็นการรีดนมแพะมีหลักอยู่คือ

1. ไม่ควรเปลี่ยนแปลงการรีดนม เวลารีด คนรีด และวิธีการรีดบ่อยๆทำให้แพะตื่นตกใจ และให้นมน้อยลง

2. รีดด้วยความนุ่มนวล ไม่บังคับโดยใช้กำลังหรือส่งเสียงดัง หรือปล่อยให้คนแปลกหน้า และสุนัขเข้ามาในคอกขณะรีดนม

3. รีดให้เร็ว ก่อนรีดควรนวดและเช็ดเต้านมเพื่อเป็นการกระตุ้นและรีดให้เสร็จภายใน 5-7 นาที โดยรีดให้หมดทุกเต้า เพราะถ้าเหลือค้างจะทำให้นมลดลงอย่างรวดเร็ว

พานิช ทินนิมิตร (2529:63) ได้กล่าวถึงโรคว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดสำหรับการเลี้ยงสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ชนิดใดก็ตามคือปัญหาเรื่องโรค ซึ่งการเกิดโรคสัตว์เลี้ยงทั้งหลายรวมถึงแพะอาจมีสาเหตุจากอาหาร การจัดการเลี้ยงดู การเตรียมการป้องกัน โรคที่ไม่ถูกวิธีหรือไม่พอดีทำให้สัตว์เกิดความอ่อนแอ ไม่มีความต้านทานต่อโรค แสดงอาการเมื่อเกิดความเจ็บป่วย เช่น การกินอาหารลดลง หืดหอบ ไอ จาม ร่างกายแสดงอาการทรุดโทรม เป็นต้น โรคที่เกิดกับแพะที่ควรรู้จักมีดังต่อไปนี้

1. โรคปากและเท้าเปื่อย เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัส แพะที่เป็นโรคจะแสดงอาการซึม น้ำลายไหลยืด เบื่ออาหาร บริเวณปากและแก้มบวมแดง มีแผลบริเวณกีบและเท้า แพะจะเดินยากจะแผลกแสดงอาการเจ็บปวดและอาจเกิดโรคแทรกซ้อนจากเชื้อแบคทีเรียได้ โรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสไม่มีทางรักษาโดยตรง ดังนั้นการป้องกันไม่ให้เกิดโรคจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด ด้วยการเอาใจใส่เรื่องน้ำอาหาร และการจัดการเลี้ยงดูด้านอื่นๆ ให้ถูกตามหลักสุขาภิบาลและมีการฉีดวัคซีนป้องกันโรค

2. โรคแอนแทรกซ์ เป็นโรคที่มีอาการร้ายแรงสำหรับสัตว์หลายชนิด สามารถติดต่อไปยังมนุษย์ได้สาเหตุเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย แพะที่เป็นโรคนี้อาจมีอาการไข้สูงและอาจตายภายในระยะเวลาสั้น โรคแอนแทรกซ์สามารถแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็วโดยเชื้อจะอยู่ได้ทุกส่วนของสัตว์ป่วย ไม่ว่าจะเป็นน้ำมูก เลือด สิ่งขับถ่าย บาดแผล ซากสัตว์ การแพร่ระบาดจะเป็นได้ทุกทาง เช่น ทางน้ำ อาหาร ภาชนะที่ใช้ และเข้าสู่ร่างกายสัตว์และมนุษย์ได้ทั้งทางปาก จมูก บาดแผล ดังนั้น เมื่อสัตว์เป็นโรคจะต้องทำลายทันที โดยทั่วไปการรักษาโรคนี้อาจใช้ยาปฏิชีวนะพวกเพนิซิลินและเซตรปโตมัยซินเป็นเวลาติดต่อกันนาน 5 วัน แต่โดยทั่วไปจะฉีดวัคซีนเพื่อป้องกัน

3. โรคบาดทะยัก เป็นโรคที่เข้าสู่ร่างกายทางบาดแผลที่ลึก เกิดจากเชื้อแบคทีเรียโรคนี้อาศัยการระบาดติดต่อจะเป็นเฉพาะแพะที่รับเชื้อ โดยจะแสดงอาการ เชื่องซึม ขากรรไกรแข็ง ไม่ค่อยกินอาหารเนื่องจากเคี้ยวกลืนอาหารได้ลำบาก มีอาการกระตุก น้ำลายไหลยืด เป็นต้น การรักษาโรคอาจทำได้ด้วยการฉีดสารต้านพิษจากเชื้อบาดทะยักและอาจใช้ยากดภูมิประสาทช่วย แต่วิธีการที่ดีที่สุดคือการฉีดวัคซีนป้องกัน

4. โรคปอดบวม แพะเป็นสัตว์ที่ไม่ชอบอากาศชื้น และการระบายอากาศไม่ดี ภายในคอกมีกลิ่นเหม็นอับของปัสสาวะ สภาพแบบนี้จะทำให้มีการแพร่ของเชื้อโรคปอดบวมได้ ซึ่งเชื้อปอดบวมมีสาเหตุได้จากทั้งเชื้อแบคทีเรีย ไวรัส พยาธิ และโรคภูมิแพ้ของแพะ แพะที่เป็นโรคนี้อาจรักษาด้วยการใช้ยาซัลฟา หรือยาปฏิชีวนะให้กับแพะ และมีการจัดคอกขังที่ถูกสุขลักษณะไม่อับชื้น

5. โรคที่เกิดจากความผิดปกติของทางเดินอาหาร สาเหตุที่สำคัญเนื่องจากอาหารไม่ย่อย เกิดก๊าซในกระเพาะอาหาร เนื่องจากไม่คุ้นเคยกับอาหารบางชนิด และกินอาหารมากเกินไป เช่น การกินพืชตระกูลถั่วที่ยังสดหรือหญ้าอ่อนที่มีความชื้นมากเกินไป แพะจะแสดงอาการเจ็บปวดนอนลง หายใจติดขัดทำให้ออกซิเจนไปเลี้ยงส่วนต่างๆไม่เพียงพอ ถ้าอาการรุนแรงอาจตายได้ การช่วยเหลือโดยการใช้เข็มขนาดใหญ่ที่เรียกว่า แคนนูลา แทงที่สวabdian ซ้ายของแพะให้ทะลุกระเพาะเพื่อระบายอากาศ แต่ในกรณีที่มีก๊าซในกระเพาะเนื่องจากอาหารไม่ย่อยอาจใช้ยาพวกแอมโมเนียมซัลเฟต

6. โรคแท้งติดต่อ สาเหตุเกิดจากเชื้อแบคทีเรีย แพะที่กำลังอุ้มท้องจะแท้งลูกเมื่อลูกอายุประมาณ 4 - 6 สัปดาห์ เป็นโรคที่สามารถติดต่อมายังมนุษย์ได้โดยการดื่มนมที่มีเชื้อ โรคนี้อาจเข้าไปอาการของโรคไม่อาจสังเกตจากพฤติกรรมภายนอกนอกจากตรวจเลือด โรคนี้อาจมีวิธีการรักษาให้หายขาด วิธีป้องกันคือไม่คัดเลือกแพะที่เคยมีบรรพบุรุษที่เคยเป็น โรคนี้อาจทำพันธุ์ และควรทำลายแพะที่เป็นโรคนี้ออก เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค

7. โรคไข้นม ไข้นมเป็นอาการป่วยในแม่แพะหลังคลอด เนื่องจากระดับธาตุแคลเซียมในกระแสเลือดต่ำ แพะที่เป็นโรคนี้อาจมีอาการตื่นตกใจกลัว การทรงตัวไม่ดี กล้ามเนื้อเกร็งนอนตะแคงและคอบิดมาด้านหลัง หอบ อ่อนเพลีย ตาเบิกขยายใหญ่และอาจตายในที่สุด การรักษาทำได้ด้วยการฉีดแคลเซียมโบโรคัลโคโคเนต เข้าเส้นเลือดดำหรือให้อาหารหยาบพวกตระกูลหญ้าก่อนคลอดอย่างน้อย 3 สัปดาห์เป็นต้น

2.3 ความสำคัญของนมแพะ

สมเกียรติ กำแหงพานิชย์ (2531:72) ได้กล่าวว่า แพะให้นมที่มีคุณค่าไม่น้อยเมื่อเทียบกับขนาดและการกินอาหารกับโค บางตัวให้นมวันละ 2 ลิตร ซึ่งเพียงพอรับประทานสำหรับครอบครัวเล็ก ๆ ได้หนึ่งครอบครัว และแพะจะให้นมนานนับปีโดยไม่มีวันหยุด นมแพะถือว่าเป็นนมชั้นเยี่ยม มีคุณค่า ลักษณะและส่วนประกอบต่าง ๆ ใกล้เคียงหรือสูงกว่านมโค ดังนั้นนมแพะจึงมีความเหมาะสมต่อการบริโภคแทนนม มารดาได้ดีกว่านมโค เหมาะสำหรับเด็กและคนป่วย ยิ่งกว่านั้นยังเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า นมแพะนั้นปราศจากเชื้อวัณโรค

ศิริชัย ศรีพงศ์พันธุ์ (2535:136) ได้กล่าวว่า นมแพะมีคุณค่าทางอาหารสูงและย่อยง่าย เพราะว่ามีไขมันมีขนาดเล็ก นมแพะมีไขมันร้อยละ 4.10 โปรตีนร้อยละ 3.70 แร่ธาตุร้อยละ 0.78 ในขณะที่โคมีไขมันร้อยละ 4.00 โปรตีนร้อยละ 3.50 และแร่ธาตุ 0.70 นอกจากนี้นมแพะเป็นนมที่ปราศจากเชื้อวัณโรคอีกด้วย

สมเกียรติ สายธนู (2528:144) ได้กล่าวว่า ส่วนประกอบของนมแพะเปรียบเทียบกับนมชนิดต่างๆ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 2 โดยทั่วไปนมแพะจะมีเปอร์เซ็นต์ไขมันในระดับปานกลาง ไขมันของนมแพะจะมีขนาดเล็กมาก จึงทำให้ย่อยต่อการย่อย และการดูดซึมในระบบทางเดินอาหารของมนุษย์ นอกจากนี้ยังพบว่า นมแพะเหมาะต่อการให้เลี้ยงเด็กที่เป็นโรคผิวหนังบางชนิดได้ และผู้ซึ่งเป็นโรคภูมิแพ้ต่อการบริโภคนมโค ก็สามารถบริโภคนมแพะแทนได้โดยไม่มีปัญหาว่าแพ้ นมแพะแต่ประการใด ไขมันและโปรตีนของนมแพะพันธุ์ที่เลี้ยงในเขตร้อนจะอยู่ในช่วงปริมาณร้อยละ 2.6-7.8 และ 2.8-5.8 ตามลำดับ ซึ่งแพะที่มีเปอร์เซ็นต์ไขมันต่ำมักจะเป็นแพะพันธุ์ยุโรปเป็นส่วนใหญ่

เพื่อให้เห็นคุณค่าทางอาหารของนมแพะเปรียบเทียบกับนมชนิดอื่น ได้ชัดเจนขึ้น ตารางที่ 3-4 ได้แสดงปริมาณกรดอะมิโนและวิตามินในนมแต่ละชนิดตามลำดับ โดยทั่วไปแล้วนมแพะจะมีปริมาณของกรดอะมิโนและวิตามินใกล้เคียงกับนมโค กระบือ และนมมนุษย์ ยกเว้นกรดแอสคอร์บิกซึ่งนมแพะมีอยู่ในปริมาณต่ำมาก

ตารางที่ 2 แสดงชนิดและปริมาณของกรดอะมิโนในนมแพะ เปรียบเทียบกับในนมโค นมแกะ และกระบือ

ชนิดของกรดอะมิโน	นมแพะ	นมโค	นมแกะ	นมกระบือ
กรดอะมิโนที่จำเป็น				
อาร์จินีน	2.1	2.9	4.1	2.8
ฮิสติดีน	5.0	2.6	3.2	1.6
ไอโซลิวซีน	4.3	5.9	6.6	13.6
ลิวซีน	9.1	11.2	10.0	*
ไลซีน	3.5	9.8	8.1	7.6
เมธิโอนีน	6.0	2.5	3.2	2.0
เฟนิลอะลานีน	14.6	5.4	5.4	4.5
ทรีโอนีน	5.7	5.0	4.3	3.7
ทริปโตเฟน	1.3	2.5	1.3	1.5
วาเลีน	5.7	7.3	7.5	5.6
กรดอะมิโนที่ไม่จำเป็น				
อะลานีน	3.6	4.7	3.5	2.4
กรดแอสปาร์ติก	27.3	9.3	7.4	7.4
ซีสตีน	0.4	0.9	0.4	*
กรดกลูตามิก	20.3	22.7	23.2	*
ไกลซีน	2.1	2.2	2.1	8.6
โพรลีน	*	35.2	11.8	*
ซีรีน	5.2	6.5	6.6	*
ไทโรซีน	4.8	5.7	5.8	*

หมายเหตุ หน่วยเป็นกรัม/100กรัมของเดซิน (* ช่องที่เว้นไว้แสดงว่าข้อมูลยังไม่ครบถ้วน)

ที่มา : สมเกียรติ สายธนู (2528:148).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 แสดงชนิดและปริมาณของวิตามินในนมแพะเปรียบเทียบกับนมชนิดอื่น

ชนิดของวิตามิน	นมแพะ	นมแกะ	นมโค	นมกระบือ	นมมนุษย์
วิตามินเอ	2,074	313.3	1,560	1,669	1,898
วิตามินดี	23.7	*	*	*	22.0
ไทอามีน	0.04	*	0.44	0.50	0.16
ไรโบเฟลวิน	1.84	0.40	1.75	1.07	1.47
กรดนิโคตินิก	1.87	0.51	0.94	1.71	1.47
วิตามินบี 6	0.07	0.07	0.64	0.25	0.10
กรดแพนโทนิค	3.44	0.45	3.46	1.50	1.84
ไบโอติน	0.039	0.004	0.031	0.13	0.002
กรดโฟลิก	0.0024	*	0.0028	0.51	0.002
วิตามินบี 12	0.0006	0.0006	0.0043	0.0004	0.0003
กรดแอสคอร์บิก	15.0	1.97	21.1	25.4	43.0
โคลีน	150	*	121	*	90
อินอสิตอล	210	*	110	*	330

หมายเหตุ มีหน่วยเป็นมิลลิกรัม/ลิตร ยกเว้นวิตามินเอ มีหน่วยเป็นสากลต่อลิตร (* ช่องที่เว้นไว้ แสดงว่าข้อมูลยังไม่ครบถ้วน)

ที่มา : สมเกียรติ สายธนู (2528:149)

ตารางที่ 4 คุณลักษณะและส่วนประกอบของนมแพะเปรียบเทียบกับนมชนิดอื่น

ส่วนประกอบ	นมแพะ	นมแกะ	นมโค	นมกระบือ	นมมนุษย์
ขนาดของเม็ดไขมัน(ไมโคร มก.)	3.49	3.30	4.55	5.92	*
ไขมัน(ร้อยละ)	4.8	12.6	4.8	6.5	3.6
โปรตีน(ร้อยละ)	3.7	5.1	2.8	3.7	1.5
แล้้า(ร้อยละ)	0.85	0.79	0.74	0.86	0.50
น้ำตาลแล็กโทส(ร้อยละ)	5.0	4.8	4.6	4.8	6.5
วัตถุ(ร้อยละ)	13.0	23.4	13.5	18.7	*

หมายเหตุ * ช่องที่เว้นไว้แสดงว่าข้อมูลยังไม่ครบถ้วน

ที่มา : สมเกียรติ สายธนู (2528:145)

สัตว์เศรษฐกิจ (2546:58) ได้กล่าวว่า คุณค่าทางโภชนาการของนมแพะ แสดงไว้ในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงคุณค่าทางโภชนาการของนมแพะ

คุณค่าทางโภชนาการของนมแพะ	
พลังงาน	430 cal.
โปรตีน	7.1 g.
คาร์โบไฮเดรต	8.6 g.
น้ำตาล	79.9 g.
แคลเซียม	296 mg.
ธาตุเหล็ก	41 mg.
วิตามินเอ	114 mcg.
วิตามินบี	10.10 mcg.
วิตามินบี	20.33 mcg.
โซเดียม	89 mg.
โปตัสเซียม	392 mg.

ที่มา : สัตว์เศรษฐกิจ, 2546 :20 (455) : 2546

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 สภาพการตลาดแพะและนมแพะ

ธีรพงศ์ ธีรภัทรสกุล (2536:140-143) ได้กล่าวว่า การตลาดของผลิตภัณฑ์นมแพะมีอยู่ 4 แบบ คือ

1. ร้านค้าของเกษตรกร เป็นร้านที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์นมแพะมานาน ผู้ผลิตขายโดยตรงให้แก่ผู้บริโภคที่ฟาร์มหรือนำส่งถึงประตูบ้าน ข้อดีของการขายแบบนี้คือ ค่าใช้จ่ายในการจำหน่ายต่ำ กำไรมาก และทราบถึงความต้องการของลูกค้าได้ทันที ข้อเสียคือการตลาดอาจจะจำกัดอยู่เฉพาะในฟาร์ม มีฤดูกาล และมีการผูกมัดในเรื่องแรงงานในการจัดการร้านค้าสูง

2. ร้านค้าปลีก จำนวนร้านที่ขายผลิตภัณฑ์จากนมแพะที่เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอทำให้ตลาดการค้าปลีกขยายตัวขึ้นเป็นอย่างมาก แนวโน้มจึงมุ่งไปที่การเน้นความแน่นอนของการป้อนสินค้าสู่ตลาดและคุณภาพที่สูงของผลิตภัณฑ์ สิ่งตอบแทนที่ได้คือ ร้านจำหน่ายอาหารปลีกจะเป็นทางระบายสินค้าออกได้มากกว่าร้านค้าของเกษตรกรความต่อเนื่องของตลาดเป็นธุรกิจอย่างไม่ต้องสงสัย อย่างไรก็ตาม นอกจากมาตรฐานคุณภาพที่สูงแล้วปริมาณที่ตลาดต้องการอาจมีมากกว่าที่ผู้ผลิตรายเดียวจะป้อนให้ได้ ดังนั้น การติดต่อผ่านพ่อค้าคนกลาง- ผู้จำหน่ายส่ง อาจจะเหมาะสมกว่า

3. ผู้จำหน่ายส่ง ผลิตภัณฑ์นมมันั้นเสี่ยงง่าย ดังนั้นจึงจำเป็นที่ผลิตภัณฑ์จะต้องถึงมือผู้จำหน่ายปลีกและลูกค้าก่อนที่มันจะเริ่มเสีย การจัดจำหน่ายที่รวดเร็วและสม่ำเสมอเป็นสิ่งสำคัญมากในการขายผลิตผลจากแพะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฟาร์มที่อยู่ไกลมาก ผู้จำหน่ายส่งจะเป็นผู้รวบรวมให้กับกลุ่มผู้ผลิต ครอบคลุมไปถึงผลผลิตชนิดอื่น ๆ โดยการทำธุรกิจผ่านทางผู้จำหน่ายส่งนี้

4. ผู้แปรรูปนม ผู้ผลิตรายใหญ่อาจไม่มีเวลาทำการแปรรูปนม และตลาดในท้องถิ่นก็มีใหญ่พอที่จะนำนมทั้งหมดมาขายปลีกได้ ทางเลือกก็คือขายนมดิบให้แก่ผู้แปรรูป

สัตว์เศรษฐกิจ, 2546:20(455):2546 ได้กล่าวไว้ในคอลัมน์ “นุสและฟาร์ม” รายได้จากการขายน้ำนมแพะสดอยู่ที่กิโลกรัมละ 40-80 บาท สำหรับการจำหน่ายน้ำนมบรรจุขวดขนาดบรรจุ 250 ซีซี ราคาจำหน่าย อยู่ที่ขวดละ 15 บาท ขนาดขวด 750 ซีซี จำหน่ายในราคา 50 บาท

ลิขิต เอียดแก้ว (2532: 58) ได้กล่าวว่า วิธีการซื้อขายที่ทำกันโดยทั่วไปในจังหวัดภาคใต้มักจะซื้อขายโดยประเมินจากลักษณะภายนอกเสียเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่มีการชั่งน้ำหนักต่อตัวเหมือนสัตว์ชนิดอื่น แต่มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการซื้อขายดังต่อไปนี้

1. แพะเพศผู้จะมีราคาแพงกว่าเพศเมีย
2. แพะที่มีอายุมากจะมีน้ำหนักมากกว่าแพะที่มีอายุน้อย การซื้อขายแพะขนาดใหญ่จึง

ราคาสูงกว่า แต่อย่างไรก็ตามแพะกว่าจะโตเต็มวัย อาจใช้เวลานานมากเพราะมีอัตราการเจริญเติบโตช้า ดังนั้นการซื้อขายแพะที่มีอายุน้อยอาจมีความคุ้มค่าก็เป็นได้

3. แพะที่มีรูปร่าง ท่าทาง และลักษณะดี จะมีราคาดี ไม่ว่าผู้ซื้อต้องการซื้อไปทำพันธุ์หรือบริโภคก็ตาม

4. แพะที่สุขภาพร่างกายสมบูรณ์ดีจะมีราคาปกติ แต่แพะที่มีร่างกายมีไม่ค่อยสมบูรณ์มีสุขภาพทรุดโทรมและมีลักษณะอโรคจะขายไม่ค่อยได้หรือขายได้แต่ราคาต่ำมาก ผู้เลี้ยงจึงควรเลี้ยงแพะให้มีลักษณะสมบูรณ์ที่สุด

5. แพะในบางฤดูจะมีราคาสูงมาก เช่น ในช่วงต้นเดือนมกราคมซึ่งเป็นช่วงเลิกถือศีลอดของผู้นับถือศาสนาอิสลาม ผู้ซื้อจะมีความต้องการแพะเพื่อใช้ประกอบพิธีทางศาสนา และมีการเชือดแพะเพื่อใช้บริโภคในงานเทศกาล ผู้เลี้ยงอาจคำนวณระยะเวลาดังกล่าวขุนแพะเพื่อขายในช่วงนี้

วินัย ประลมภ์กาญจน์ (2542: 339) ได้กล่าวว่า การตลาดแพะในภาคใต้ของประเทศไทยปกติผู้ที่ประสงค์จะซื้อแพะ จะต้องไปติดต่อกับเกษตรกรที่เลี้ยงแพะเอง เนื่องจากปริมาณการเลี้ยงแพะมีน้อยมากไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ต้องการแพะเพื่อทำพิธีทางศาสนา ในช่วง 1- 2 ปีที่ผ่านมา แพะมีชีวิตมีราคาสูงมากเมื่อเทียบกับสัตว์มีชีวิตประเภทอื่น เช่น โค กระบือ เป็นต้น ราคาตัวละประมาณ 1,500 - 2,000 บาท โดยการเหมาไม่มีการชั่งน้ำหนัก

เกรียงศักดิ์ ปัทมเรชา และคณะ (2539: 45) ได้กล่าวว่า ราคาแพะมีชีวิตของโครงการศูนย์วิจัยและพัฒนาสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กละกษัตริย์เกษตรกรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นดังนี้

1. แพะคัดทิ้ง ซึ่งหมายถึงแพะที่มีอายุมาก ปลอดจากการใช้งานราคา กิโลกรัมละ 40 - 50 บาท ตามสภาพของแพะแต่ละตัว

2. แพะขุนจำหน่ายดังนี้

2.1 แพะที่มีน้ำหนักน้อยกว่า 15 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 70 บาท

2.2 แพะที่มีน้ำหนักมากกว่า 15 กิโลกรัม ราคา กิโลกรัมละ 60 บาท

สาเหตุที่จำหน่ายแพะที่มีน้ำหนักน้อยกว่า 15 กิโลกรัมต่อ 1 หน่วยสูงกว่า เพราะเป็นค่าเสียโอกาส ซึ่งจริงๆแล้วแพะยังมีการเจริญเติบโตและสามารถทำน้ำหนักเพิ่มอีกได้มาก

3. แพะพันธุ์ จำหน่ายราคาเดียวกับแพะขุน แต่จะเพิ่มค่าพันธุ์ดังนี้ แพะลูกผสมที่มีเลือดของพันธุ์เอง โกลนูเบียน 25 , 50 และ 70 เปอร์เซนต์ อีกตัวละ 250 , 500 และ 700 ตามลำดับ

2.5 ปัญหาและการพัฒนาการเลี้ยงแพะ

วินัย ประถมภ์กาญจน์ (2542:344) ได้กล่าวถึงปัญหาและการพัฒนาการเลี้ยงแพะว่า มีหลายประการด้วยกัน ได้แก่

1. ขาดการวางแผนที่ดี เนื่องจากเป็นการเลี้ยงโดยเกษตรกรรายย่อย ไม่เห็นมูลค่าการส่งออกที่ชัดเจน จึงไม่สนใจศึกษาสภาวะการตลาดอย่างจริงจัง
2. ขาดพันธุ์แพะ แพะมีข้อจำกัดของตนเองเนื่องจากมีระยะเวลาการอุ้มท้องนานประมาณ 5 เดือน จำนวนแม่แพะให้ลูกจึงไม่เพียงพอ
3. ขาดอาหาร เนื่องจากส่วนใหญ่ปล่อยหรือล่ามแพะให้หากินเองตามทุ่งหญ้าสาธารณะ บางฤดูอาหารก็ไม่เพียงพอและอาหารมีคุณภาพต่ำ นอกจากนี้ ในฤดูฝนแพะไม่ออกไปแทะเล็มหญ้า เกษตรกรไม่หาอาหารหรือให้อาหารไม่เพียงพอ
4. เกษตรกรผู้เลี้ยงขาดความรู้ ความเข้าใจในการเลี้ยงแพะ ทำให้มีผลผลิตต่ำ เช่น มีสมรรถภาพในการสืบพันธุ์ต่ำ อัตราการเจริญเติบโตต่ำลักษณะผลผลิตไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เป็นต้น
5. มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เรื่องแพะอย่างแท้จริงน้อย แม้สถาบันการศึกษาบางแห่งได้บรรจุวิชาเกี่ยวกับการผลิตแพะไว้ในหลักสูตร แต่ยังไม่แพร่หลาย
6. ขาดการวิจัยอย่างจริงจัง แม้ว่าในระยะหลังมีการวิจัยเกี่ยวกับแพะอยู่บ้าง แต่ยังมีข้อมูลไม่ครบถ้วน เช่น พันธุ์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปทดสอบในชนบท การตลาด แม้มีคำพูดเสมอว่าต่างประเทศมีความต้องการผลิตผลจากแพะมาก แต่ไม่มีการศึกษาให้ชัดเจน และมีการศึกษาเกี่ยวกับแพะน้อยมาก
7. ประชาชนในประเทศส่วนใหญ่ไม่นิยมบริโภคผลผลิตจากแพะ ทำให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนไม่สนใจเท่าที่ควร
8. มีการลักลอบนำเข้าแพะและสัตว์อื่นๆ เข้าและออกนอกประเทศเสมอ ซึ่งจะเกิดปัญหามากมาย เช่น โรคติดต่อ โดย เสี่ยงต่อการติดโรคของแพะในประเทศไทย ในกรณีที่มีการลักลอบนำเข้า ทำให้รัฐขาดรายได้ในเรื่องการเสียภาษี หรือแพะที่มีลักษณะดีถูกนำออกจากประเทศ

2.6 แนวทางการพัฒนาการเลี้ยงแพะ

วินัย ประถมภ์กาญจน์ (2542:345) กล่าวว่า ควรมีแนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงแพะดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาด้านพันธุ์ ต้องมีการเพิ่มจำนวนแม่แพะมากขึ้น เพื่อให้ผลิตและจำหน่ายลูกได้มากขึ้น พร้อมทั้งวิจัยและแนะนำพันธุ์ที่เหมาะสมตามศักยภาพของเกษตรกร เมื่อได้พันธุ์ที่ดีก็จะเพิ่มสมรรถภาพในการสืบพันธุ์
2. การพัฒนาด้านอาหาร การเลี้ยงแพะให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีการจัดเตรียมอาหาร โดยเน้นที่อาหารหยาบให้มีปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอสำหรับแพะระยะต่างๆ มีการวิจัยด้านอาหารและการให้อาหารเพิ่มมากขึ้นเพื่อสามารถให้อาหารในท้องถิ่นได้เหมาะสม ศึกษาความต้องการโภชนะต่างๆ โดยเฉพาะวิตามินและแร่ธาตุของแพะในระยะต่างๆ ศึกษาการให้อาหารขั้นเสริมสำหรับแพะ คิดค้นสูตรอาหารที่เหมาะสมสำหรับแพะระยะต่างๆ ควรศึกษาเพื่อให้ได้สูตรอาหารสำเร็จ โดยเฉพาะแพะหลังหย่านม เพราะแพะระยะนี้จะมีอัตราการเจริญเติบโตชะงัก นอกจากนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยการเลี้ยงแพะในสวน เช่น สวนยาง ฯลฯ
3. การพัฒนาด้านการจัดการ ควรศึกษาด้านการจัดการเพื่อเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตที่เหมาะสม และควรมีการวิจัยและแนะนำการจัดการที่เหมาะสมในสภาพต่างๆ เพื่อให้แพะมีผลผลิตสูงขึ้น
4. การปรับปรุงด้านสุขศาสตร์สัตว์ ควรมีการให้ข้อมูลและแนะนำวิธีการป้องกันโรค และการจัดการด้านของสุขภาพของแพะที่เหมาะสม นอกจากนี้ควรมีการวิจัยด้าน โรคให้มากขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง สภาพการเลี้ยงแพะและปัญหาการเลี้ยงแพะนมในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อต้องการทราบถึงสภาพการเลี้ยงแพะนมในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อต้องการทราบปัญหาการเลี้ยงแพะนมในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากร

3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนมในตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ในปี พ.ศ.2546 จำนวน 300 ครัวเรือน

3.2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ทำการวิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากร (ประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์) โดยในการสุ่มให้กระจายกันไปตามตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนมด้วยตัวเองจำนวน 30 ครัวเรือน

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์

3.3.2 วิธีการดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาวัตถุประสงค์ในงานวิจัย และศึกษาเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็น และขอบเขตของแบบสัมภาษณ์
2. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหา การใช้ภาษา และรูปแบบเพื่อตรวจแก้ไขให้ถูกต้องและเหมาะสม โดยแบ่งลักษณะของแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงแพะนม

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเลี้ยงแพะนม

3.3.3 การทดลองใช้แบบสัมภาษณ์

นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอสระอ่าว จังหวัดเพชรบุรี โดยทดลองใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลด้วยตนเองจำนวน 5 ชุด และได้พบข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงนำมาแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น แล้วนำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จนกลายเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

3.3.4 วิธีการดำเนินการส่งแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนม โดยเก็บข้อมูลด้วยตนเองจำนวน 30 ชุด และได้รับแบบสัมภาษณ์กลับคืนจำนวน 30 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

มานศรี มาลิวงษ์ (2539 : 92) ได้กล่าวว่า เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ทุกฉบับแล้ว นำข้อมูลที่ในแต่ละรายการ เข้าตารางข้อมูลดิบ (Coding Paper) แล้วนำไปคำนวณค่าทางสถิติ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้มาแจกแจงความถี่ (Frequency)
2. นำข้อมูลที่ได้ออกค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{X}{n} * 100$$

กำหนดให้ X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่เลือกรายการนั้นๆ

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อต้องการทราบถึงสภาพการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อต้องการทราบปัญหาการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยมีดังนี้

4.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนม

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

รายการ	จำนวนคน (n=30)	ร้อยละ(%)
1.เลี้ยงแพะเป็นอาชีพ		
- หลัก	11	36.66
- เสริม	19	63.33
2. จำนวนพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงแพะ		
- น้อยกว่า 15 ไร่	6	20
- 15-20ไร่	23	76.66
- มากกว่า 20 ไร่	1	3.33
3. พื้นที่ที่ใช้เลี้ยงแพะเป็นพื้นที่		
- เช่า	-	-
- เป็นของตนเองทั้งหมด	30	100
- เช่าและเป็นของตนเอง	-	-
4. มีลักษณะของคนเลี้ยง		
- มีการจ้างคนมาช่วยเลี้ยง	-	-
- ไม่มีการจ้างคนมาช่วยเลี้ยง	30	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.1 พบว่าเกษตรกรที่เลี้ยงแพะนมส่วนใหญ่ (63.33%) จะเลี้ยงแพะนมเป็นอาชีพเสริมอาชีพเลี้ยงโคนม และเกษตรกรอีก 36.66% เลี้ยงแพะเป็นอาชีพหลัก เกษตรกร 76.66% มีพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงแพะอยู่ระหว่าง 15 – 20 ไร่ เกษตรกร 20% มีพื้นที่เลี้ยงแพะน้อยกว่า 15 ไร่ และมีเพียง 3.33% เท่านั้นที่มีพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงแพะมากกว่า 20 ไร่ เกษตรทั้งหมด(100%) มีที่ดินในการเลี้ยงแพะเป็นของตนเอง และเกษตรกรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดเลี้ยงแพะด้วยแรงงานตนเองไม่มีการจ้างคนมาช่วยเลี้ยง

4.2 สภาพการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 4.2.1 สภาพการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบุรี

รายการ	จำนวนคน (n=30)	ร้อยละ (%)
1. พันธุ์แพะที่เลี้ยง		
- ซาเนน (Saamen)	30	100
- แอลไพน์ (Alpine)	-	-
- ทอกเคนเบอร์ก (Toggenburgs)	30	100
- แองโกลนูเบียน (Anglo – Nubian)	30	100
- จามาปารี (Jamnapari)	-	-
- อเมริกันลามานชา (American-Lamanchas)	-	-
2. จำนวนแพะที่เลี้ยงในฟาร์มทั้งหมด		
- น้อยกว่า 150 ตัว	10	33.33
- 150-200 ตัว	19	63.33
- มากกว่า 200 ตัว	1	3.33
3. จำนวนแม่พันธุ์ที่เลี้ยงทั้งหมด		
- น้อยกว่า 40 ตัว	6	20
- 40-50 ตัว	23	76.66
- มากกว่า 50 ตัว	1	3.33

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2.1 (ต่อ)

4. จำนวนพ่อพันธุ์ที่เลี้ยงทั้งหมด		
- น้อยกว่า 2 ตัว	-	-
- 2-4 ตัว	29	96.66
- มากกว่า 4 ตัว	1	3.33
5. จำนวนแพะที่รีดนม		
- น้อยกว่า 20 ตัว	3	10
- 20- 25 ตัว	20	66.66
- มากกว่า 25 ตัว	7	23.33
6. จำนวนแพะที่พักรีดนม		
- น้อยกว่า 15 ตัว	5	16.66
- 15- 20 ตัว	23	76.66
- มากกว่า 20 ตัว	2	6.66
7. จำนวนครั้งที่รีดนมต่อวัน		
- 1 ครั้ง	30	100
- 2 ครั้ง	-	-
- 3 ครั้ง	-	-
8. ปริมาณน้ำนมที่ได้ต่อวัน โดยเฉลี่ยต่อตัว		
- น้อยกว่า 2 ลิตร	-	-
- 2- 4 ลิตร	30	100
- มากกว่า 4 ลิตร	-	-
9. วิธีการจัดการในการเลี้ยงแพะ		
- เลี้ยงปล่อยทุ่ง	-	-
- เลี้ยงในโรงเรือน	-	-
- เลี้ยงในโรงเรือน และปล่อยทุ่ง	30	100
10. วิธีการผสมพันธุ์แพะ		
- ผสมเทียม	-	-
- ปล่อยให้ผสมกันเองในฝูง	30	100
- ปล่อยให้ผสมกันเองในฝูง และปล่อยทุ่ง	-	-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2.1 (ต่อ)

11. อาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะ		
- ใบกระถิน	29	96.66
- เปลือกสับปะรด	1	3.33
- หญ้าสด / หญ้าแห้ง	-	-
12. มีการให้อาหารเสริมแก่แพะหรือไม่		
- มี คือ อาหารข้นสำหรับแพะรีดนม	30	100
- ไม่มี	-	-
13. มีการทำวัคซีนให้แพะหรือไม่		
- มีการทำ เป็นวัคซีนป้องกันโรค	30	100
- ไม่มีการทำวัคซีน	-	-
14. วัคซีนที่ผู้เลี้ยงฉีดให้กับแพะคือ		
- ปากและเท้าเปื่อย	30	100
- คอบวม	30	100
- บาดทะยัก	30	100
15. มีเกษตรกรอำเภอให้การช่วยเหลือในการเลี้ยงแพะหรือไม่		
- มี โดยการให้การส่งเสริมในการเลี้ยงแพะ และตรวจดูฟาร์มทุกๆเดือน	30	100
- ไม่มีการให้ความช่วยเหลือ	-	-

จากตารางที่ 4.2.1 พบว่าเกษตรกรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด (100%) จะเลี้ยงแพะนมพันธุ์ชาแนน(Saamen),ทอกเกนเบอร์ก(Toggenburgs)และแองโกลนูเบียน(Anglo-Nubian)โดยเกษตรกรส่วนใหญ่(63.33%) มีจำนวนแพะที่เลี้ยงอยู่ระหว่าง 150-200ตัว เกษตรกรอีก 33.33% เลี้ยงแพะจำนวนน้อยกว่า 150 ตัว และมีเพียง 3.33% เลี้ยงแพะมากกว่า 200 ตัว ในจำนวนแพะที่เลี้ยงทั้งหมด เกษตรกร 76.66% มีจำนวนแม่พันธุ์แพะที่เลี้ยงอยู่ระหว่าง 40-50 ตัว และเกษตรกร 20% มีแม่พันธุ์แพะน้อยกว่า 40 ตัว มีเกษตรกรเพียง 3.33% ที่เลี้ยงแม่พันธุ์มากกว่า 50 ตัว เกษตรกรส่วนใหญ่ (96.66%) มีพ่อพันธุ์แพะที่เลี้ยงอยู่ในฟาร์ม 2-4 ตัว และเกษตรกร 3.33% มีพ่อพันธุ์ในฟาร์มเลี้ยง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มากกว่า 4 ตัว จากจำนวนแพะทั้งหมดที่เกษตรกรเลี้ยง เกษตรกร 66.66% มีจำนวนแม่พันธุ์ที่รีดน้ำนมขายอยู่ระหว่าง 20-25 ตัว และเกษตรกร 23.33% มีแม่พันธุ์ที่รีดนมขาย 20 ตัว และมีเพียงเกษตรกรไม่กี่ราย(10%) ที่มีแพะรีดนมน้อยกว่า 20 ตัว จากจำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงแพะนมที่ได้สัมภาษณ์ทั้งหมด 30 คน เกษตรกร 76.66% มีแพะที่พักรีดนม 15-20 ตัว และเกษตรกร 16.66% มีแพะที่พักรีดนมต่ำกว่า 15 ตัว มีเกษตรกรเพียง 6.66% ที่มีแพะพักรีดนมมากกว่า 20 ตัว ในการรีดนมแพะขายนั้นเกษตรกรทั้งหมด จะรีดนมวันละ 1 ครั้ง และน้ำนมแพะที่ได้จากการรีดนมเฉลี่ยต่อตัวแล้วอยู่ระหว่าง 2-4 ลิตร ในการจัดการเลี้ยงแพะของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีวิธีการเลี้ยงแพะในโรงเรือนสลับกับการเลี้ยงปล่อยทุ่ง โดยเกษตรกรมีวิธีการผสมพันธุ์แพะแบบธรรมชาติปล่อยให้ตัวผู้คุมฝูงผสมกันเอง เกษตรกรที่เลี้ยงแพะส่วนใหญ่(96.66%) จะใช้ใบกระถินเป็นอาหารหยาบในการเลี้ยง มีเกษตรกรเพียง 3.33% ที่เลี้ยงแพะด้วยเปลือกสับประรด เกษตรกรทั้งหมด มีการให้อาหารเสริมสำหรับแพะรีดนมในลักษณะอาหารข้น(สูตรโปรตีน 16%) และในขบวนการเลี้ยงแพะนั้นเกษตรกรทั้งหมด มีการป้องกันโรคโดยทำวัคซีนป้องกัน โรคปากและเท้าเปื่อย, คอบวม, และบาดทะยักให้แก่แพะที่เลี้ยง สำหรับการจัดการเลี้ยงดูแพะของเกษตรกรนั้น มีเกษตรกรอำเภอคอยให้การดูแล และช่วยเหลือตรวจดูฟาร์มทุกๆเดือน

ตารางที่ 4.2.2 สภาพการตลาดแพะและนมแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

รายการ	จำนวนคน (n=30)	ร้อยละ(%)
1. ซื้อมัฟพันธุ์ในราคา 25,000 บาท	30	100
2. ซื้อมัฟพันธุ์ในราคา 20,000 บาท	30	100
3. ลักษณะการจำหน่ายน้ำนม		
- นมสด	-	-
- นมขวดพาสเจอร์ไรด์	-	-
- นมสดและนมขวดพาสเจอร์ไรด์	30	100
4. ราคาน้ำนมสดที่ขาย		
- ขายส่งกิโลกรัมละ 35 บาท	30	100
- ขายปลีกกิโลกรัมละ 40 บาท	30	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2.2 (ต่อ)

5. ราคาน้ำนมขวดพาสเจอร์ไรด์ขนาด 250 ซีซี ที่ขาย		
- ขายส่งขวดละ 13 บาท	1	3.33
- ขายส่งขวดละ 14 บาท	29	96.66
- ขายปลีกขวดละ 15 บาท	30	100
6. รายได้เฉลี่ยจากการขายน้ำนมเดือนละ		
- น้อยกว่า 3,000 บาท	-	-
- 3,000- 5,000 บาท	29	96.66
- มากกว่า 5,000 บาท	1	3.33
7. มีการผลิตลูกแพะขายหรือไม่		
- มี ขายราคาตัวละ 2,000-3,000 บาท	30	100
- ไม่มีการผลิตขาย	-	-
8. มีการปลดแพะนมขายเป็นแพะเนื้อหรือไม่		
- มี ขายกิโลกรัมละ 70 บาท	30	100
- ไม่มีการผลิตขาย	-	-

จากตารางที่ 4.2.3 การศึกษาสภาพการตลาดแพะและนมแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรทั้งหมดจะซื้อพ่อพันธุ์แพะที่เลี้ยงในราคา 25,000 บาท และซื้อแม่พันธุ์ในราคา 20,000 บาท ในการประกอบอาชีพเลี้ยงแพะนม พบว่า เกษตรกรทั้งหมด(100%) มีรายได้จากการขายน้ำนมแพะในรูปแบบน้ำนมสดและนมขวดพาสเจอร์ไรด์ ราคาน้ำนมสดที่เกษตรกรขายส่งมีราคา กิโลกรัมละ 35 บาท และขายปลีก กิโลกรัมละ 40 บาท สำหรับราคานมขวดพาสเจอร์ไรด์ ขนาด 250 ซีซี เกษตรกรส่วนใหญ่(96.66%) ขายส่งในราคาขวดละ 14 บาท มีเพียง 3.33% ที่ขายส่งในราคาขวดละ 13 บาท เกษตรกรทั้งหมด (100%) ขายปลีกนมแพะในราคาขวดละ 15 บาท เกษตรกร 96.66% มีรายได้จากการขายน้ำนมทั้งหมดแพะเฉลี่ยเดือนละ 3,000-5,000 บาท และมีเกษตรกรเพียง 3.33% ที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 5,000 บาท/เดือน นอกจากนี้เกษตรกรจะมีรายได้จากการขายน้ำนมแพะแล้ว เกษตรกรทั้งหมดยังมีรายได้เสริมจากการผลิตลูกแพะขาย ในราคาตัวละ 2,000-3,000 บาท และนอกจากนี้มีการปลดแพะนมขายเป็นแพะเนื้อราคา กิโลกรัมละ 70 บาท อีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 สภาพปัญหาการเลี้ยงแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 4.3.1 ปัญหาการเลี้ยงแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

รายการ	จำนวนคน (n=30)	ร้อยละ(%)
1. ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ		
- น้อยมาก	-	-
- ปานกลาง	8	26.66
- มาก	22	73.33
2. มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงแพะหรือไม่		
- มี คือ.....	-	-
- ไม่มี	30	100
3. มีความพอใจกับพันธุ์แพะที่เลี้ยงอยู่หรือไม่		
- พอใจกับพันธุ์แพะที่เลี้ยง	30	100
- ไม่พอใจกับพันธุ์แพะที่เลี้ยง	-	-
4. ปัญหาที่พบมากที่สุดเกี่ยวกับอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะ		
- มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ	30	100
- คุณค่าทางอาหาร ไม่ครบถ้วน	-	-
- เสื่อมคุณภาพเนื่องจากการเก็บรักษาเช่น เชื้อรา	-	-
5. ปัญหาที่พบมากที่สุดเกี่ยวกับอาหารเสริมที่ใช้เลี้ยงแพะ		
- อาหารมีสิ่งปลอมปน	-	-
- มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ	-	-
- เสื่อมคุณภาพเนื่องจากการเก็บรักษาเช่น เชื้อรา	25	83.33
- อื่นๆ ราคาแพง	5	16.66

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.3.1 พบว่า เกษตรกรทั้งหมด ไม่น่าจะมีปัญหาในการเลี้ยงแพะ เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่(73.33%) ตอบว่ามีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะในระดับมาก ที่เหลืออีก 26.66% มีความรู้ในการเลี้ยงแพะในระดับปานกลาง และเกษตรกรทั้งหมด(100%)ตอบว่าไม่มีปัญหาเรื่องพื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ และมีความพอใจต่อพันธุ์แพะที่เลี้ยงอยู่ทั้งหมด แต่เมื่อถามถึงปัญหาอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะ เกษตรกรทั้งหมด(100%) ตอบว่าอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะ มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ เกษตรกร 83.33% ตอบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดเกี่ยวกับอาหารเสริมในการเลี้ยงแพะคือ เสื่อมคุณภาพเนื่องจากการเก็บรักษา คือ อาหารมีเชื้อราขึ้น เกษตรกรที่เหลือ 16.66% พบว่ามีปัญหาด้านราคา คือราคาแพงไม่มีเงินทุนซื้อ

ตารางที่ 4.3.2 ปัญหาเรื่องการตลาดแพะและนมแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบุรี

รายการ	จำนวนคน (n=30)	ร้อยละ(%)
1. ปัญหาที่พบมากที่สุดในการจัดซื้อพ่อแม่พันธุ์		
- ราคาไม่แน่นอน	-	-
- ตลาดรับซื้ออยู่ห่างไกล	-	-
- ผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการ	-	-
- ราคาแพง	30	100
2. ปัญหาที่พบมากที่สุดเกี่ยวกับการขายนํ้านม		
- ผู้บริโภคไม่นิยม	-	-
- ขนส่งนํ้านมลำบาก	6	20
- ราคานํ้านมไม่แน่นอน	-	-
- ตลาดรับซื้ออยู่ห่างไกล	-	-
- นํ้านมบูดก่อนถึงมือผู้ซื้อ	3	10
- ไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน	-	-
- ถูกตัดราคาขายจากพ่อค้ารายใหญ่	21	70

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3.2 (ต่อ)

3. มีปัญหาในการผลิตลูกแพะขายหรือไม่		
- มีปัญหาเพราะ.....	-	-
- ไม่มีปัญหา	30	100
4. มีปัญหาในการผลิตลูกแพะขายหรือไม่		
- มีปัญหาเพราะ.....	-	-
- ไม่มีปัญหา	30	100

จากตารางที่ 4.3.2 ปัญหาเรื่องการตลาดแพะและนมแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรทั้งหมด(100%) มีความเห็นว่าการจัดซื้อพ่อแม่พันธุ์แพะนั้น มีราคาแพงมาก และเมื่อถามถึงปัญหาในการขายน้ำนมพบว่าเกษตรกร 70% มีปัญหาเรื่องการขายน้ำนมเนื่องจากมี จากการตัดราคาขายจากพ่อค้ารายใหญ่ในหมู่บ้านให้ราคาขายส่งน้ำนมในราคาที่ถูกลงและเกษตรกรอีก 20% ตอบว่ามีปัญหาด้านการขนส่งน้ำนมลำบาก เกษตรกรที่เหลือ 10 % มีปัญหาเรื่องน้ำนมบูดก่อนถึงมือผู้ซื้อ แต่เมื่อถามถึงปัญหาในการปลดแพะนมขายเป็นแพะเนื้อและปัญหาในการผลิตลูกแพะขาย เกษตรกรทั้งหมด(100%) ตอบว่าไม่มีปัญหาอะไร

4.4 วิจัยรณผล

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลี้ยงแพะเป็นอาชีพเสริมอาชีพเลี้ยงโคนม เนื่องจากอาชีพเลี้ยงโคนมในตำบลนี้มีมานานแล้ว สำหรับอาชีพการเลี้ยงแพะนม เริ่มเลี้ยงจริงจังเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา และ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ในการเลี้ยงแพะอยู่ระหว่าง 15-20 ไร่ ที่ดินที่ใช้เลี้ยงแพะเป็นของตนเองทั้งหมด และในการเลี้ยงแพะนั้นเกษตรกรจะเลี้ยงด้วยตนเองแบบครอบครัวประกอบ ด้วย พ่อ,แม่,ลูก , ไม่มีการจ้างคนมาช่วยเลี้ยง

จากผลการศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรทั้งหมดเลี้ยงแพะนมอยู่ 3 พันธุ์ คือ พันธุ์ชาแนน(Saanen) , พันธุ์ทอกเกนเบิร์ก (Toggenburgs) และพันธุ์แองโกลนูเบียน(Anglo-Nubian) เนื่องจากมีลักษณะที่ดีของพันธุ์ดังนี้

- 1.) แพะพันธุ์ชาแนน(Saanen) เป็นพันธุ์ที่ให้น้ำนมมากเฉลี่ยวันละ3 กิโลกรัม และมีระยะเวลาให้นม 250 วัน จนกระทั่งได้รับฉายา “ราชินีแห่งแพะนม” และสามารถเลี้ยงในเขตร้อนชื้นและอบอุ่นได้ดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.) แพะพันธุ์ทอกเกนเบอร์ก(Toggenburgs) เป็นพันธุ์ที่ให้น้ำหนักเฉลี่ยวันละ 2 กิโลกรัม และมีระยะเวลาให้นม 200 วัน สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี มีนิสัยนุ่มนวล ไม่ตกใจง่าย

3.) แพะพันธุ์แองโกลนูเบียน(Anglo-Nubian) เป็นพันธุ์แพะใหม่ที่เกิดขึ้นจากการผสมปรับปรุงพันธุ์ระหว่าง พันธุ์อียิปต์พันธุ์ซาไรบี(Zaraby) แพะพันธุ์อินเดียพันธุ์จามนาปารี(Jamnapari) และแพะพันธุ์ทอกเกนเบอร์ก(Toggenburgs) ของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ โดยดำเนินการพัฒนาในประเทศไทย เนื่องจากแพะพันธุ์แองโกลนูเบียนได้สืบเชื้อสายมาจากแพะในเขตร้อนจึงสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพอากาศร้อนได้ดี และการผสมพันธุ์ติดสูงอัตราการรอดชีวิตของลูกแพะมีมาก ถึงแม้แพะพันธุ์แองโกลนูเบียนจะให้น้ำมน้อยกว่าพันธุ์อื่นๆที่กล่าวมาคือเฉลี่ยวันละ 1 กิโลกรัม แต่มีระยะเวลาให้นมนานถึง 300 วัน ทำให้ตลาดต้องการมาก

เกษตรกรจะมีแพะที่เลี้ยงทั้งหมดในฟาร์มอยู่ระหว่าง 150-200 ตัว โดยมีจำนวนแม่พันธุ์ที่เลี้ยงอยู่ระหว่าง 40-50 ตัว และมีจำนวนพ่อพันธุ์ที่เลี้ยงทั้งหมดอยู่ระหว่าง 2-4 ตัว เนื่องจากพ่อพันธุ์ 1 ตัว สามารถคุมฝูงแม่พันธุ์ได้ถึง 40 ตัว อีกทั้งช่วงนี้ราคาพ่อพันธุ์แพง เกษตรกรไม่มีทุนในการซื้อพ่อพันธุ์เพิ่มหรือเปลี่ยนพ่อพันธุ์ใหม่ในการเลี้ยง จากจำนวนแม่พันธุ์ที่เกษตรกรเลี้ยงทั้งหมด มีจำนวนแม่พันธุ์ที่กำลังรีดนมขายอยู่ระหว่าง 20-25 ตัว และพักการรีดนมอยู่ระหว่าง 15-20 ตัว เนื่องจากเป็นแพะกำลังตั้งท้อง เลี้ยงลูกแรกเกิด ร่างกายไม่สมบูรณ์ น้ำนมแห้งเนื่องจากให้นมเป็นระยะเวลาหลายปี เกษตรกรจะทำการรีดนมแพะวันละ 1 ครั้ง ได้น้ำนมเฉลี่ยต่อตัววันละ 2-4 ลิตร ในการจัดการเลี้ยงแพะนั้นเกษตรกรจะเลี้ยงแพะใน โรงเรือนสลับกับการเลี้ยงปล่อยทุ่ง และมีวิธีการผสมพันธุ์แบบธรรมชาติโดยปล่อยให้ผสมกันเองภายในฝูง สำหรับอาหารหยาบที่ใช้ในการเลี้ยงแพะส่วนใหญ่เกษตรกรจะเลี้ยงด้วยใบกระถิน เพราะใบกระถินเป็นอาหารหยาบที่แพะชอบกินจากนิสัยการกินอาหารแล้วแพะชอบป็นปายในการกินใบไม้พุ่มมากกว่าหญ้าและพืชตระกูลถั่วอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องซื้ออาหารอย่างอื่น และต้นกระถินจะขึ้นตามริมถนน ซึ่งเป็นการประหยัดต้นทุนในการเลี้ยงอีกทาง สำหรับแพะรีดนมเกษตรกรจะมีการเสริมอาหารขึ้น(สูตรโปรตีน16%) บำรุงร่างกายให้มีความสมบูรณ์ ส่งผลให้ปริมาณน้ำนมที่รีดได้สม่ำเสมอและเป็นปกติ นอกจากขบวนการเลี้ยงที่ดีแล้วเกษตรกร ยังการป้องกันดูแลรักษาแพะโดยมีการทำวัคซีนป้องกันโรคได้แก่ วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย วัคซีนป้องกันโรคคอบวม และวัคซีนป้องกันโรคบาดทะยัก ทั้งนี้ในการเลี้ยงดูแพะจะมีนักวิชาการเกษตรอำเภอคอยให้ความช่วยเหลือ ตรวจสอบฟาร์มทุกๆเดือนอีกด้วย

จากผลการศึกษาสภาพการตลาดแพะและนมแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะซื้อพ่อพันธุ์แม่พันธุ์มาเลี้ยงในราคาพ่อพันธุ์ตัวละ 25,000 บาท และซื้อแม่พันธุ์ในราคาตัวละ 20,000 บาท ซึ่งเกษตรกรจะมีรายได้ในการขายน้ำนมในรูปแบบ

น้ำนมสดและนมขวดพาสเจอร์ไรด์ ราคาขายส่งน้ำนมสดเกษตรกรขายส่งในราคา กิโลกรัมละ 35 บาท และขายปลีก กิโลกรัมละ 40 บาท สำหรับราคาส่งการขายน้ำนมขวดพาสเจอร์ไรด์ขนาด 250 ซีซี ส่วนใหญ่จะขายในราคาขวดละ 14 บาท มีเกษตรกรเพียง 3.33% เท่านั้นที่เป็นเกษตรกรเลี้ยงแพะ นมรายใหญ่ที่ขายส่งในราคาขวดละ 13 บาท ราคาขายปลีกน้ำนมขวดพาสเจอร์ไรด์ขนาด 250 ซีซี ขายในราคาขวดละ 15 บาท โดยจะทำการส่งขายให้พ่อค้าในกรุงเทพฯ และพ่อค้าในจังหวัดใกล้เคียง เกษตรกรมีรายได้จากการขายน้ำนมเฉลี่ยเดือนละ 3,000- 5,000 บาท นอกจากการขายน้ำนมแพะแล้วเกษตรกรยังมีรายได้เสริมจากการผลิตลูกแพะขายในราคาตัวละ 2,000- 3,000 บาท ขึ้นอยู่กับพันธุ์และรูปร่างลักษณะ จากการสัมภาษณ์พันธุ์แพะที่มีราคาแพงที่สุดคือพันธุ์แองโกลนูเบียน (Anglo-Nubian) พันธุ์ซาเนน (Saanen) และ พันธุ์ทอกเกนเบอร์ก (Toggenburgs) นอกจากนี้เกษตรกรมีการปลดแพะนมขายเป็นแพะเนื้อขายในราคา กิโลกรัมละ 70 บาท อีกด้วย

จากการศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรไม่น่าจะมีปัญหาในการเลี้ยงแพะนมเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ตอบแบบสัมภาษณ์ว่ามีความรู้ในระดับมากเพราะว่าเลี้ยงแพะมาหลายปีแล้ว และไม่มีปัญหาเรื่องพื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ มีความพอใจต่อพันธุ์ที่เลี้ยงอยู่ทั้งหมด แต่เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะคือ มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ เหตุผลเพราะว่าเกษตรกรเกือบทุกคนซื้อหรือเลี้ยงแพะด้วยใบกระถินทั้งสิ้น โดยจะตัดจากแปลงปลูกและริมข้างถนนที่ขึ้นโดยทั่วไปในช่วงหน้าแล้งจะประสบปัญหาหนัก เนื่องจากทุกคนรอบครัวจะมุ่งที่จะตัดใบกระถินให้แพะกิน ทำให้ใบกระถินไม่เพียงพอสำหรับหญ้าสดที่มี เกษตรกรก็จะใช้เลี้ยงโคนมมากกว่าใช้เลี้ยงแพะนม ด้านอาหารที่ใช้เลี้ยงแพะรีดนมที่กล่าวมาแล้วพบว่า มีปัญหาเรื่องการเกิดเชื้อราในอาหาร เพราะเกษตรกรไม่มีโกดังเก็บอาหารหรือวิธีการเก็บรักษาที่ดีส่วนใหญ่พบว่าจะเก็บได้ดูบ้านหรือชายคาบ้านเท่านั้น

จากการศึกษาปัญหาการตลาดแพะและนมแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัญหาการซื้อพ่อแม่พันธุ์ในการเลี้ยงประสบปัญหาหนักเนื่องจากราคาแพงขึ้นอย่างรวดเร็วจากเดิมราคา 10,000- 12,000 บาทต่อตัว ปัจจุบันราคาตัว 20,000- 25,000 บาท จากราคาที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วนี้เพราะว่ามีผู้สนใจเลี้ยงแพะจำนวนมากทั้งพ่อค้าจังหวัดใกล้เคียงและต่างจังหวัด เช่น ปัตตานี ยะลา นราธิวาส มารับซื้อในราคาที่สูง เพื่อที่จะได้ลักษณะของพ่อแม่พันธุ์ที่ดีไปเลี้ยง นอกจากปัญหาด้านการซื้อขายพ่อแม่พันธุ์แล้ว พบว่า ปัญหาการขายน้ำนมแพะก็มีปัญหาเช่นเดียวกันคือการตัดราคาขายส่งของพ่อค้ารายใหญ่ในหมู่บ้าน ที่ขายส่งน้ำนมขวดพาสเจอร์ไรด์ขนาด 250 ซีซี ในราคาขวดละ 13 บาท ซึ่งราคาขายส่งจะถูกกว่าเกษตรกรที่ขายในราคาขวดละ 14 บาท ทำให้พ่อค้าหลายรายเปลี่ยนใจมาซื้อของที่ราคาถูกกว่า ทำให้เกษตรกรหลายรายต้องสูญเสียพ่อค้าที่รับซื้อเป็นประจำไป และจำเป็นต้องลดปริมาณการขายน้ำนมขวดพาสเจอร์ไรด์ขนาด 250 ซีซี ไปชั่ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขณะ ทำให้รายได้จากการขายน้ำมันขวดพลาสติกลดลงเช่นเดียวกัน ในด้านการผลิตลูกแพะขาย ขณะนี้ไม่พบปัญหา เพราะในช่วงนี้มีผู้รับซื้อลูกแพะจำนวนมากทั้งจังหวัดใกล้เคียงและต่างจังหวัด และในการปลดแพะนมขายเป็นแพะเนื้อก็ไม่มีปัญหาเช่นกัน เพราะมีพ่อค้ามารับซื้อเป็นประจำอยู่แล้ว



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อต้องการทราบถึงสภาพการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี (2) เพื่อต้องการทราบปัญหาการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยผู้ทำการวิจัยได้สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนมจำนวน 30 ครอบครัว และนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติการหาค่าร้อยละ

5.1.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนม

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงแพะนมส่วนใหญ่ (63.33%) จะเลี้ยงแพะเป็นอาชีพเสริมการเลี้ยงโคนม เกษตรกร 76.66% มีพื้นที่ในการเลี้ยงแพะอยู่ระหว่าง 15- 20 ไร่ เกษตรกรทั้งหมด (100%) มีที่ดินที่ใช้ในการเลี้ยงเป็นของตนเอง และจะเลี้ยงแพะด้วยตนเอง โดยไม่มีการจ้างคนมาช่วยเลี้ยง

5.1.2 สภาพการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรที่ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด (100%) เลี้ยงแพะนมพันธุ์ซาแนน (Saamen) ทอกเกนเบอร์ก (Toggenburgs) และแองโกลนูเบียน (Anglo-Nubian) เกษตรกรส่วนใหญ่ (63.33%) มีจำนวนแพะที่เลี้ยงทั้งหมดในฟาร์มอยู่ระหว่าง 150 - 200 ตัว เกษตรกร 76.66% มีแม่พันธุ์ที่เลี้ยงทั้งหมด มีจำนวนระหว่าง 40-50 ตัว และเกษตรกร 96.66% มีจำนวนพ่อพันธุ์ที่เลี้ยงทั้งหมดจำนวนระหว่าง 2-4 ตัว เกษตรกร 66.66% ตอบว่าจากจำนวนแม่พันธุ์ทั้งหมดที่เกษตรกรเลี้ยง มีจำนวนแม่พันธุ์ที่กำลังรีดนมขาย อยู่ระหว่าง 20-25 ตัว แพะที่เหลือจะเป็นจำนวนแม่แพะที่พักการรีดนม จากการสัมภาษณ์เกษตรกรทั้งหมด (100%) จะรีดนมแพะวัน 1 ครั้ง นำนมที่ได้เฉลี่ยต่อตัวอยู่ระหว่าง 2-4 ลิตร และมีวิธีการจัดการเลี้ยงแพะแบบปล่อยทุ่งสลับกับการเลี้ยงในโรงเรือน ส่วนวิธีการผสมพันธุ์จะทำการผสมพันธุ์แบบธรรมชาติโดยปล่อยให้ผสมกันเองภายในฝูง เกษตรกรใช้อาหารเลี้ยงแพะ 2 ลักษณะ คืออาหารหยาบและอาหารข้นสำหรับแพะรีดนม เกษตรกร96.66% จะให้อาหารหยาบคือ ใบกระถินแก่แพะเป็นอาหารหลัก และให้อาหารเสริมสำหรับแพะรีดนมคือ อาหารข้นสูตรโปรตีน16% เกษตรกรทั้งหมด (100%) จะมีการทำวัคซีนป้องกันโรคให้กับแพะได้แก่ โรค

ปากและเท้าเปื่อย , คอบวม , และบาดทะยัก และในการจัดการเลี้ยงดูแพะของเกษตรกร จะมีเกษตรกร อำเภอกอขยให้การดูแลและช่วยเหลือตรวจดูฟาร์มทุกๆ เดือน

5.1.3 สภาพการตลาดแพะและนมแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกร 100% จะซื้อพ่อพันธุ์ในราคาตัวละ 25,000 บาท และซื้อแม่พันธุ์ในราคา 20,000 บาท มาเลี้ยงในฟาร์ม จากการเลี้ยงแพะเกษตรกรมีรายได้ในการขายนํ้านมแพะในรูปแบบนมสด และนมขวดพาสเจอร์ไรด์ เกษตรกรขายส่งนํ้านมสดกิโลกรัมละ 35 บาท และขายปลีกกิโลกรัมละ 40 บาท สำหรับราคาขายของนํ้านมขวดพาสเจอร์ไรด์ขนาด 250 ซีซี เกษตรกร 96.66% ขายส่งขวดละ 14 บาท มีเกษตรกรเพียง 3.33% เท่านั้น ที่ขายส่งราคาขวดละ 13 บาท ในการขายปลีกนํ้านมแพะขวดพาสเจอร์ไรด์ขนาด 250 ซีซี เกษตรกร100% ขายราคาขวดละ 15 บาท จากการเลี้ยงแพะ เกษตรกร 96.66% มีรายได้จากการขายนํ้านมแพะเฉลี่ยเดือนละ 3,000 - 5,000 บาท นอกจากนี้ เกษตรกรทั้งหมด (100%) มีรายได้เสริมจากการผลิตลูกแพะขายโดยขายในราคาตัวละ 2,000-3,000 บาท และมีการปลดแพะนมขายเป็นแพะเนื้อในราคา กิโลกรัมละ 70 บาทอีกด้วย

5.1.4 ปัญหาการเลี้ยงแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรทั้งหมด (100%) ไม่น่าจะมีปัญหาการเลี้ยงแพะเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ (73.33%) ตอบว่ามีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะในระดับมาก และเกษตรกรทั้งหมด(100%) ตอบว่าไม่มีปัญหาเรื่องพื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงแพะและมีความพอใจต่อพันธุ์แพะที่เลี้ยงอยู่ทั้งหมด แต่เมื่อถามถึงปัญหาอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะ เกษตรกรทั้งหมด(100%) ตอบว่า อาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงแพะมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ เพราะว่าเกษตรกรเกือบทุกครัวเรือนเลี้ยงแพะด้วยใบกระถินทั้งสิ้น โดยจะตัดจากแปลงปลูกและริมข้างถนนที่ขึ้นโดยทั่วไปในช่วงหน้าแล้งจะประสบปัญหามาก เนื่องจากทุกครอบครัวจะมุ่งที่จะตัดใบกระถินให้แพะกิน ทำให้ใบกระถินไม่เพียงพอ สำหรับหญ้าสดที่มี เกษตรกรก็จะใช้เลี้ยงโคนมมากกว่าใช้เลี้ยงแพะนม เกษตรกร 83.33% มีปัญหาเกี่ยวกับอาหารเสริมคือ อาหารเสริมคุณภาพเนื่องจากการเก็บรักษา ทำให้อาหารเกิดเชื้อรา เกษตรกรที่เหลือ 16.66% พบว่ามีปัญหาด้านราคาอาหารเสริมคือ ราคาแพงไม่มีเงินทุนซื้อ

5.1.5 ปัญหาเรื่องการตลาดแพะและนมแพะใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรทั้งหมด(100%) มีความเห็นว่าในการจัดซื้อพ่อแม่พันธุ์แพะนั้น มีราคาแพงมาก และเมื่อถามถึงปัญหาในการขายนํ้านมพบว่าเกษตรกร 70% มีปัญหาการขายนํ้านม เนื่องจากการตัดราคาขายจากพ่อค้ารายใหญ่ในหมู่บ้านขายส่งนํ้านมในราคาที่ถูกลง และเกษตรกรอีก 20% ตอบว่ามีปัญหาด้านการขนส่งนํ้านมลำบาก เกษตรกรที่เหลือ 10 % มีปัญหาเรื่องนํ้านมบูดก่อนถึงมือผู้ซื้อ แต่เมื่อถามถึงปัญหาในการปลดแพะนมขายเป็นแพะเนื้อเกษตรกรทั้งหมดตอบว่าไม่มีปัญหาและการผลิตลูกแพะขายก็ไม่มีปัญหาเช่นกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย จากการศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะนมและปัญหาการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอลำปาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า สภาพการเลี้ยงแพะนมของเกษตรกรโดยรวมแล้วอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะมาก จะสังเกตได้ว่า เกษตรกรมีการคัดเลือกพันธุ์แพะนมในการเลี้ยงที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ได้แก่ พันธุ์ซาแนน (Saamen) ทอกเกนเบอร์ก (Toggenburgs) และแองโกลนูเบียน (Anglo-Nubian) ทั้งสามพันธุ์นี้ทนต่อสภาพอากาศร้อนได้ดีและมีความต้านทานโรคสูง อีกทั้งผลผลิตน้ำนมค่อนข้างมากคือประมาณ 2-4 ลิตร/ตัว และสามารถรีดน้ำนมได้ทุกวัน ในด้านการจัดการนั้นไม่ยุ่งยาก เกษตรกรจะตัดใบกระถินให้กินทุกวัน เป็นการประหยัดต้นทุนในการเลี้ยง สำหรับแพะรีดนมแล้ว เกษตรกรมีวิธีการให้อาหารที่แตกต่างจากแพะช่วงอายุอื่น คือจะมีการให้อาหารเสริม เป็นอาหารชั้นสูตรโปรตีน 16% ให้กับแพะรีดนมในช่วงเย็น เป็นการบำรุงแม่แพะรีดนมให้สมบูรณ์แข็งแรง ปริมาณน้ำนมมากและเป็นปกติ อีกทั้งช่วยให้แม่แพะสามารถกลับสัดได้เร็วขึ้น ทั้งนี้ในขบวนการจัดการเลี้ยงแพะของเกษตรกรยังได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากเกษตรอำเภออีกด้วย ทำให้การเลี้ยงแพะของเกษตรกรใน ตำบลสามพระยา ประสบความสำเร็จเกษตรกรมีงานอาชีพหลักและเป็นอาชีพเสริมการเลี้ยงโคนมสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จากการผลิตของเกษตรกรด้วยใบกระถินนั้นคืออยู่แล้ว แต่จะประสบปัญหาในเรื่องปริมาณ ที่บางช่วงของฤดู คือฤดูแล้ง จะมีปริมาณใบกระถินไม่เพียงพอ วิธีการแก้ไขคือการ ปลูกต้นกระถินเพิ่มขึ้นหรือพืชอาหารสัตว์ชนิดอื่นที่แพะชอบกินและสามารถทนต่อสภาพอากาศร้อนได้ดี เช่น หญ้าสตาร์ หญ้าขน ต้นกล้วย เป็นต้น เนื่องจากแพะมีความสามารถในการกินได้ดีกว่าสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิดอื่นทั้งการแทะเล็มพืชตระกูลหญ้า และป็นป่ายกินไม้ยืนต้น หรือเกษตรกรสามารถทำหญ้าแห้งหรือหญ้าหมักในช่วงที่มีหญ้ามากไว้สำหรับให้แพะกินในยามขาดแคลนอาหาร ทางด้านอาหารเสริมที่ประสบปัญหาคือการเสื่อมคุณภาพจากการเกิดเชื้อราในอาหารนั้น วิธีการแก้ไขคือ การทำโรงเรือนเล็กๆ รูปแบบเพิงหมาแหงนซึ่งต้นทุนในการก่อสร้างถูก หรืออาจสร้างแคร่ไม้ไผ่จัดวางอาหารในลักษณะที่เหมาะสมไว้ใต้ถุนบ้านหรือชายคาบ้าน โดยมีกระสอบป่านหรือผ้ายางคลุมกันแดดส่อง และฝนสาด

สำหรับปัญหาการตลาดโดยทั่วไปไม่ประสบปัญหามากนัก จะมีก็เฉพาะปัญหาการตัดราคาน้ำนมขวดพาสเจอร์ไรด์ของพ่อค้ารายใหญ่ในหมู่บ้านที่ขายส่งน้ำนมขวดพาสเจอร์ไรด์ในราคาที่ต่ำกว่าเกษตรกรรายย่อยขาย ผู้วิจัยเห็นว่า การแก้ไขปัญหานี้คือการร่วมกลุ่มที่เข้มแข็งของเกษตรกรเป็นสิ่งสำคัญ การที่พ่อค้ารายใหญ่ในหมู่บ้านที่เลี้ยงแพะจำนวน 500 ตัว ไม่สามารถผลิตน้ำนมส่งพ่อค้าในกรุงเทพฯ และพ่อค้าในจังหวัดใกล้เคียงได้เพียงพอ เท่ากับเกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงจำนวนแพะ 150 - 200 ตัว แต่มีการรวมกลุ่มเลี้ยงหลายครอบครัวได้ ในหลักเศรษฐศาสตร์การค้าขายแล้ว

เกษตรกรจึงควรรวมกลุ่มลดปริมาณการผลิตน้ำนมขวดพาสเจอร์ไรด์เพื่อดึงราคาขายและความต้องการซื้อกลับสู่สภาพเดิม

5.2.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยสภาพการเลี้ยงแพะและปัญหาการเลี้ยงแพะจากหลายๆจังหวัด หรือหลายๆสถานที่ ทำการเก็บข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบถึงสภาพการเลี้ยงแพะและปัญหาการเลี้ยงแพะโดยรวมส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรประสบปัญหาอะไรที่ทำให้การเลี้ยงแพะในประเทศไทยไม่พัฒนาเท่าที่ควร ทั้งที่การจัดการเลี้ยงแพะง่ายกว่าสัตว์ชนิดอื่น โดยปฏิบัติดังนี้

1. ในการวิจัยนั้นอาจทำการวิจัยหลายๆ คน โดยแบ่งการทำการวิจัยคนละจังหวัด นำผลที่ได้สรุปเปรียบเทียบปัญหาโดยรวมว่าเป็นเช่นไร ที่ทำให้การเลี้ยงแพะในประเทศไทยไม่พัฒนาเท่าที่ควร
2. วิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ควรใช้คำพูดที่เกษตรกรเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน และไม่ควรใช้ภาษาที่เป็นวิชาการมากเกินไป
3. การเดินทางไปสัมภาษณ์เกษตรกรผู้วิจัยต้องแต่งกายสุภาพ บางครั้งอาจจำเป็นต้องใช้แบบฟอร์มสถาบันไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการสะดวกในการติดต่อกับสถานที่ราชการ เช่น เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด อีกทั้งการแต่งกายสุภาพนี้ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้กับเกษตรกรว่าผู้มาสัมภาษณ์มีเจตนาดีและ ต้องการทราบข้อมูลที่แท้จริง เพื่อทำการวิจัยหาแนวทางการแก้ไขปัญห การเลี้ยงให้ดีขึ้นต่อไป
4. ก่อนที่จะสัมภาษณ์เกษตรกรควรชี้แจงวัตถุประสงค์ให้เกษตรกรเข้าใจ
5. ในการสัมภาษณ์เกษตรกรนั้นควรสร้างความเป็นกันเอง โดยการสนทนามากกว่าการตั้งคำถามเรียงตามข้อในแบบสัมภาษณ์
6. ผู้วิจัยต้องนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์บางส่วนที่จะแปรปรวนเนื่องจากสาเหตุความเข้าใจไม่ตรงกันมาปรับให้ได้ตามจุดประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการทราบ

บรรณานุกรม

- กลุ่มเกษตรสัญจร. 2531. แพะ. สหมิตรออฟเซท. กรุงเทพฯ. 62 น.
- เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขาและคณะ. 2539. รายงานการวิจัยเรื่องอิทธิพลโครงสร้างทางสังคมและสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่มีต่อการแพร่กระจายและการยอมรับวิธีการปฏิบัติในการเลี้ยงแพะ. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. สงขลา. 115 น.
- ถวัลย์ วรรณกุล. 2542. การเลี้ยงและการป้องกันโรคแพะ. สำนักพิมพ์สัตว์เศรษฐกิจแมกกาซีน. กรุงเทพฯ. 160 น.
- ธีรพงศ์ ธีรภัทรสกุล. 2536. การเลี้ยงแพะเชิงธุรกิจ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ. 202 น.
- บุญเสริม ชิวะอิสระกุล. 2533. การเลี้ยงแพะ. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 115 น.
- พานิช ทินนิมิตร และ กำแหง โยเหลา. 2529. การเลี้ยงแพะและแกะ. กรุงเทพฯ. 103 น.
- มานศรี มาลีวงษ์. 2539. สถิติและการวางแผนการตลาด. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีชลบุรี. 138 น.
- ลิขิต เอียดแก้ว. 2541. การเลี้ยงแพะ. ปรานีเจริญบล็อกและการพิมพ์: พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ. 63 น.
- วินัย ประถมภ์กาญจน์. 2542. การผลิตแพะเนื้อและแพะนมในเขตร้อน. โรงพิมพ์ไทม์พริ้นติ้ง. สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. นครศรีธรรมราช. 388 น.
- วินัย ประถมภ์กาญจน์. 2538. อาหารและการให้อาหารแพะ. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 255 น.
- ศิริชัย ศรีพงษ์พันธุ์. 2535. รวมเรื่องแพะ. สงขลา. 136 น.
- สมเกียรติ กำแหงพานิชย์. 2531. การเลี้ยงแพะ. เรื่องแสงการพิมพ์. กรุงเทพฯ. 72 น.
- สมเกียรติ สายธนู. 2528. การเลี้ยงแพะ. ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 298 น.



เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง

ศึกษาสภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัด เพชรบุรี

ชื่อผู้วิจัย

นางสาวกัณธิมา ชูพล
ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

คำชี้แจง

1.แบบสัมภาษณ์ถามชุดนี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์สภาพการเลี้ยงและปัญหาการเลี้ยงแพะนมใน ตำบลสามพระยา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

2.แบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงแพะนม

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเลี้ยงแพะนม

3.ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์นี้จะประโยชน์อย่างมากกับผู้ทำการสัมภาษณ์จึงขอ ความกรุณากรอกแบบสัมภาษณ์ด้วยความจริง

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

นางสาวกัณธิมา ชูพล
ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะนม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () หรือเติมข้อความในช่องว่างให้สมบูรณ์

1.1) ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ

1. ท่านเลี้ยงแพะเป็นอาชีพ

() หลัก

() เสริม แล้วอาชีพหลักของท่านคืออาชีพอะไร.....

2. พื้นที่ที่ท่านใช้เลี้ยงแพะมีจำนวน..... ไร่

3. พื้นที่ที่ท่านเลี้ยงแพะนมเป็นพื้นที่

()เช่า

() เป็นของตนเองทั้งหมด

()เช่า และมีเป็นของตนเอง

4. ท่านจ้างคนมาช่วยเลี้ยงแพะหรือไม่

() มีการจ้าง โดยให้ค่าจ้างเดือนละ

() น้อยกว่า 1,000 บาท

() 1,000 - 2,000 บาท

() มากกว่า 2,000 บาท

() ไม่มี

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการเลี้ยงแพะนม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () หรือเติมข้อความในช่องว่างให้สมบูรณ์

2.1) สภาพการเลี้ยงทั่วไป

1. พันธุ์แพะของท่านที่เลี้ยง

() พันธุ์ซาเนน (Saanen)

() พันธุ์แอลไพน์ (Alpine)

() พันธุ์ทอกเกนเบิร์ก (Toggenburgs)

() พันธุ์เองโกลนูเบียน (Anglo-Nubian)

() พันธุ์จามาปารี (Jamnapari)

() พันธุ์อเมริกัน ลามาเนชา (American Lamanchas)

() อื่นๆ.....

2. ท่านเลี้ยงแพะจำนวนทั้งหมด.....ตัว แม่พันธุ์.....ตัว พ่อพันธุ์.....ตัว

3. จำนวนแพะรีดนม..... ตัว

4. จำนวนแพะที่พักการรีดนม..... ตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. จำนวนครั้งที่ท่านรีดนมต่อวัน
- () 1 ครั้ง
 - () 2 ครั้ง
 - () มากกว่า 2 ครั้ง
6. ปริมาณน้ำนมที่ได้ต่อวันโดยเฉลี่ยต่อตัว
- () น้อยกว่า 2 ลิตร
 - () 2- 4 ลิตร
 - () มากกว่า 4 ลิตร
7. ท่านเลี้ยงแพะของท่านที่ใด
- () เลี้ยงปล่อยทุ่ง
 - () เลี้ยงในโรงเรือน
 - () มีทั้งเลี้ยงในโรงเรือน และปล่อยทุ่ง
8. วิธีการผสมพันธุ์แพะที่ท่านใช้
- () ผสมเทียม
 - () ปล่อยให้ผสมกันเองในฝูง
 - () ปล่อยให้ผสมกันเองในฝูง และผสมเทียม
9. อาหารหยาบที่ท่านใช้เลี้ยงแพะเป็นหลักคืออะไร
- () ใบกระถิน
 - () เปลือกสับปรรด
 - () หญ้าสด / หญ้าแห้ง
 - () อื่นๆ.....
10. ท่านมีการให้อาหารเสริมแก่แพะรีดนมหรือไม่
- () มี เป็นอาหารประเภทใด.....
 - () ไม่มี
11. ท่านมีการทำวัคซีนให้แพะหรือไม่
- () มี เป็นวัคซีนป้องกันโรคอะไร
 - () วัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย
 - () วัคซีนโรคคอบวม
 - () วัคซีนโรคบาดทะยัก
 - () อื่นๆ.....
 - () ไม่มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. มีเกษตรกรอำเภอคอยให้ความรู้ และช่วยเหลือในการเลี้ยงแพะหรือไม่

() มี ให้ความช่วยเหลือด้านอะไรบ้าง.....

() ไม่มี

2.2) สภาพการตลาดแพะและนมแพะ

1. ราคาพ่อพันธุ์ที่ท่านซื้อ ราคาตัวละเท่าใด..... บาท

2. ราคาแม่พันธุ์ที่ท่านซื้อ ราคาตัวละเท่าใด..... บาท

3. ท่านมีขายน้ำนมแพะในลักษณะใด

() นมสด

() นมขวดพาสเจอร์ไรด์

() นมสดและ นมขวดพาสเจอร์ไรด์

4. ราคาน้ำนมสดที่ท่านขาย/กิโลกรัม

() ขายส่งกิโลกรัมละ.....บาท

() ขายปลีกกิโลกรัมละ.....บาท

5. ราคาน้ำนมขวดพาสเจอร์ไรด์ขนาด 250 ซีซี

() ขายส่งขวดละ.....บาท

() ขายปลีกขวดละ.....บาท

6. รายได้ที่ท่าน ได้จากการขายน้ำนมแพะเดือนละเท่าใด

() น้อยกว่า 3,000 บาท

() 3,000- 5,000 บาท

() มากกว่า 5,000 บาท

7. ท่านมีการผลิตลูกแพะขายหรือไม่

() มี ขายราคาตัวละ.....บาท

() ไม่มี

8. ท่านมีการปลดแพะนมขายเป็นแพะเนื้อหรือไม่

() มี ขายราคากิโลกรัมละ.....บาท

() ไม่มี

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการเลี้ยงแพะนม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน () หรือเติมข้อความในช่องว่างให้สมบูรณ์

3.1) ปัญหาการเลี้ยงทั่วไป

1. ท่านคิดว่าท่านมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ
 - () น้อยมาก
 - () ปานกลาง
 - () มาก
2. ท่านมีปัญหาค่าเกี่ยวกับพื้นที่ในการเลี้ยงแพะหรือไม่
 - () มี เพราะอะไร.....
 - () ไม่มี
3. ท่านมีความพอใจในพันธุ์แพะที่ท่านเลี้ยงอยู่หรือไม่
 - () พอใจ
 - () ไม่พอใจ อยากทราบว่าท่านอยากเลี้ยงพันธุ์ใดมากที่สุด
 - () พันธุ์ซาเนน (Saanens)
 - () พันธุ์แอลไพน์ (Alpine)
 - () พันธุ์ทอกเคนเบอร์ก (Toggenburgs)
 - () พันธุ์แองโกลนูเบียน (Anglo-Nubian)
 - () พันธุ์จามาปารี (Jamnapari)
 - () พันธุ์อเมริกัน ลามันชา (American Lamanchas)
 - () อื่นๆ.....
4. อาหารหยาบที่ท่านใช้เลี้ยงแพะมีปัญหาอะไรมากที่สุด
 - () มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ
 - () คุณค่าทางอาหารไม่ครบถ้วน
 - () เสื่อมคุณภาพเนื่องจากการเก็บรักษา เช่น การเน่าเสีย เชื้อรา
 - () อื่น ๆ.....
5. ปัญหาที่เกิดในอาหารเสริมที่ท่านใช้เลี้ยงแพะรีดนม
 - () มี คือปัญหาใดมากที่สุด
 - () อาหารมีสิ่งปลอมปน
 - () มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ
 - () เสื่อมคุณภาพเนื่องจากการเก็บรักษาไม่ดี เช่น การเกิดเชื้อรา
 - () อื่น ๆ.....
 - () ไม่มี เพราะไม่ได้เลี้ยงด้วยอาหารเสริม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2) ปัญหาเรื่องการตลาดแพะและนมแพะ

1. ท่านมีปัญหาในการจัดซื้อพ่อแม่พันธุ์ที่ท่านเลี้ยงหรือไม่

- มี คือปัญหาใดมากที่สุด
- ราคาไม่แน่นอน
- ตลาดรับซื้ออยู่ห่างไกล
- ผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการ
- อื่นๆ.....
- ไม่มี

2. ท่านมีปัญหาที่เกี่ยวกับการขายน้มนมด้านใดมากที่สุด

- ผู้บริโภคไม่นิยม
- ขนส่งน้ำนมลำบาก
- ราคาน้ำนมไม่แน่นอน
- ตลาดรับซื้ออยู่ห่างไกล
- น้ำนมบูดก่อนถึงมือผู้ซื้อ
- ไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน
- อื่นๆ.....

3. ในกรณีที่ท่านมีปลดแพะนมขายเป็นแพะเนื้อมีปัญหาหรือไม่

- มีปัญหา เพราะ.....
- ไม่มีปัญหา

4. ท่านมีปัญหาในการผลิตลูกแพะขายหรือไม่

- มีปัญหา เพราะ.....
- ไม่มีปัญหา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้